

FOLKEHØGSKOLEN

#3 – 2013 – ÅRGANG 109 – UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

**PORTRETTET:
ØYVIND BRANDT**

SIDE 4

**BØKER:
NORSK SANGBOK**

SIDE 19

**SNØHULER, SKREDFARE
OG GOD PR**

SIDE 34

KONFERANSE:

DANNELSE

— FRA TANKE TIL HANDLING

SIDE 8

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:

Øyvind Krabberød
ok@folkehøgskole.no
mob. 986 27 439

Journalist:

Tone Minerva Grenness
tone@folkehøgskole.no
mob. 402 28 302

Send ros og ris til:

redaktor@folkehøgskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år

Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **Skin Designstudio**

Produksjon/trykk: **Østfold trykkeri**

Papir: Amber Graphic

Forsideillustrasjon: **Øyvind Krabberød**

Abonnement: 300 kr

Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,

1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo, tlf.: 22 4743 00,
fax: 22 47 43 01, bankgiro: 8101.34.46466

nf@folkehøgskole.no

www.folkehøgskolene.net/nf

www.frilyntfolkehøgskole.no

Generalsekretær:

Knut Simble

knut@folkehøgskole.no

tlf.: 69 14 44 63 / 97 42 89 79

Leder:

Øyvind Brandt

Falkestien 12, 3179 Åsgårdstrand
oyvind.brandt@folkehøgskole.no
tlf: 900 77 694

Nestleder:

Haldis Brubæk

Romerike folkehøgskole
2050 Jessheim

Styremedlem:

Britt Soot

Follo folkehøgskole
1540 Vestby

Styremedlem:

Elin Evenrud

Holtekilen folkehøgskole
1368 Stabekk

Styremedlem:

Henning Iversen

Toten folkehøgskole
2850 Lena

1. varamedlem:

Siri Skjerve Gjeldnes

Ringebu folkehøgskule
2630 Ringebu

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN

Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo

Tlf.: 22 47 43 00

Fax: 22 47 43 01

Bankgiro: 1609.13.12135

if@folkehøgskole.no

Daglig leder:

Dorte Birch

dorte@folkehøgskole.no
tlf: 913 52 372

Folkehøgskole i Guatemala

PORTRETET – ØYVIND BRANDT	4
KONFERANSE – DANNEELSE	8
PEDAGOGISKE INSPIRASJONSKILDER	10
ELVERUMSFULLMAKTEN TILBAKE	12
VÅRKONFERANSEN I KUNGÅLV	14
FRA BRANDBJERG HØJSKOLE	16
SKRÅBLIKK	18
BØKER: NORSK SANGBOK	19
BØKER: ALF VAN DER HAGEN, DAG SOLSTAD	20
KUNST: FESTSPILLUTSTILLINGEN BERGEN	22
DEBATT	23
FRA PRESSEN	24
MINNEFONDET	26
FOLKEHØGSKOLE I GUATEMALA	30
SNØHULER, SKREDFARE OG GOD PR	34
SØR-AFRIKA	35
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET	36
PUF	38
IF	40
FOLKEHØGSKOLERÅDET	41
IU	42
BAKSIDEN	44

MAGASINET FOLKEHØGSKOLEN

Folkehøgskolen gis ut av Folkehøgskoleforbundet og er organisasjonens talerør overfor medlemmer, ansatte i folkehøgskolen, politikere, pedagoger og læresteder.

Bladet skal sette dagsorden, speile og kommentere aktiviteten i frilynt folkehøgskole og i organisasjonen ved å bringe aktuelt pedagogisk, politisk og kulturelt stoff til inspirasjon og debatt.

Folkehøgskolen legges ut på bloggen frilyntfolkehøgskole.no. Målet er å ha en vekselvirkning mellom blad og nett. Relevante blogginnlegg kan også tas inn i bladet.

Folkehøgskolen startet opp som Høgskolebladet i 1904 og er medlem av Fagpressen.

LEDER

EN SOMMER MED ROMFOLKET

Kunnskapskløften øker stadig. Samfunnet polariseres og arbeidsmarkedet blir mer komplisert. Romfolket står i mange sammenhenger for den

ene ytterligheten – de faller ofte helt utenfor i det moderne samfunnet. Før murens fall arbeidet de i Øst-Europa i stor grad i industrien, mens de i etterkant mange steder ble værende utenfor da samfunnet skulle sette seg på ny. De opplevde også i stor grad en oppvåkne nasjonalisme og påfølgende overgrep. På steder har romfolket opplevd en vanskeligere livssituasjon enn i Romania, der de tidligere levde som slaver. Nå står disse etterkommerne på dørterskelen vår i rike Norge, med sin nød og tiggerkopper – og vi er i villrede om hva

vi skal gjøre med dette «ubehagelig» faktum. Mediene skriver kilomentervis av reportasjer og kommentarer. Kanskje er vårt forhold til denne gruppen selve testen på vår humanisme og evne til å se *den andre*.

Romfolket er sammensatt, men mange fra gruppen har vanskelig med å komme inn i et «normalt» europeisk levesett. De opplever å bli trakassert og hunset med der de befinner seg nederst på rangstigen – og med en kultur som for mange oppleves fremmed og myteomspunnet. Dette folket har ikke noen stat, de synger ikke noen nasjonalsang eller tilber noen hellig skrift. De har aldri ført krig mot noen. Likevel er de Europas mest forfulgte gruppe.

I godt lag har jeg vært lettere sjokkert over meninger som serveres når temaet kommer over velfødte lepper – hvor rettroende på venstresiden – med de «riktige» holdningene får et streif av hardhet og rødfarge når rom-problematikken kommer på bane. Det er sant nok at noen fra gruppen bryter loven og utnytter sine barn, og det skal vi ikke godta, men er det nok til å legitimere overgrep og holdninger mot en hel gruppe? Er alle nordmenn quislinger og forrædere selv om landet

fostret Vidkun Quisling. Vi ser et økende hat mot Europas minoriteter, det har i stor grad kommet fra høyre-ekstreme grupper, men det kan se ut som deres budskap slår inn i bredere politiske lag som gjør fordommer og myter mer stuerene.

Myten om at det er vanskelig å akseptere et reisende folk som ikke kan slå rot er ikke hentet fra virkeligheten. I Europa i dag er 2–4 % av romfolket på reise. De ønsker i stor grad å arbeide og leve rolige liv.

Vi går inn i sommeren med tiggere rundt oss. Vi har åpnet opp grensene innad i Europa gjennom Schengen. Det er en realitet at de er her – ingen er tjent med at uverdigheten forfølger denne gruppen. Det er ikke mulig å forby fattigdom. Når det kommer forslag her på berget om å nekte romfolk adgang til riket og omtale av romfolk som mindrevverdige mennesker – da er det på tide å våkne.

Vaclav Havel uttalte: *Hvordan vi behandler Sigøynene er en lakmustest ikke bare for demokratiet, men for hele det siviliserte samfunnet.*

OYVIND KRABBERØD

ALLTID GRUNN TIL PANIKK

Før premieren på «Ingen grunn til panikk» (82007) skjemtet Elsa Lystad med at det er alltid grunn til panikk! Mange ansatte på mange folkehøgskoler går spente ut i avspasering og sommerferie. Spente på om skolen vil oppnå nok elever til at alle fortsatt har jobb til høsten.

I de snart 150 årene det har eksistert folkehøgskole i Norge har det vært en alltid tilstedeværende utfordring å utvikle skolene, slik at de blir skole for samtiden og framtiden og derved attraktive for ungdom.

Det har vært oppturer og nedturer, og sjeldent likt fordelt. Og selv om enkeltskoler har måttet avvike, så

har skoleslaget som pedagogisk idé demonstrert en vitalitet og imponerende evne til fornyelse.

En videreutvikling av den enkelte skole og skoleslaget kommer imidlertid ikke av seg selv. Det krever vedvarende innsats og koster ressurser. Noen ganger koster det til og med arbeidsforhold og helse.

Folkehøgskole er summen av de som arbeider der, elevene og fasilitetene. Skal den enkelte skole overleve i framtiden, kan den aldri være et enkelt-personforetak. En skole er et kollektiv. Utviklingsarbeid på skolen er derfor en villet kollektiv bevisst prosess.

Flere tegn i tiden peker på noen sentrale utfordringer for frilynt folkehøgskole. EPSI-undersøkelsen forteller oss at vi vurderes helt i topp som skoleslag. Undersøkelsen peker også

på noen forbedringsområder som sosialpedagogisk innsats på ettermiddager og kvelder, maten og i måten å motta og håndtere klager på. Kjernegruppen vi tradisjonelt rekrutterer elever fra skrumper, samtidig som vi opplever sterkere konkurranse både på tilbud («Bali-studier»), pris, informasjon og på nytte- eller fornufttenkning.

Folkehøgskoleforbundet satser framover på å tilby et skoleutviklingsprogram for de skoler som ønsker å delta. På den måten kan felles ressurser og dialog mellom skolene være med på å sikre en videreutvikling av skoleslaget på vår egen grunn men inn i en ny tid, der vi kanskje skal åpne opp for en noe videre målgruppetenkning enn vi tradisjonelt har hatt for vane.

OYVIND BRANDT, LEDER AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Å STÅ I DET ÅPNE

Han er pedagog, sjømann, nordist, firebarnsfar, kulturelsker og gentleman, praktiker med boklig anlegg, realist og humanist. Og han elsker folkehøgskolen og Norge. Er det rart landsmøtet på Agder enstemmig valgte Øyvind Brandt som leder av det nye Folkehøgskoleforbundet?

TEKST OG FOTO: TONE MINERVA GRENNES

Vi møtes til lunsj den samme dagen som fristen for samordna opptak går ut. Hvor mange fra årets ungdomskull vil velge folkehøgskolen? Det spørsmålet er det knyttet spenning til for flere enn lederen for Folkehøgskoleforbundet, som innser at etter flere fete år kan det gå mot magrere.

– Det er noe med tiden vi lever i. Aldri har det vært større behov for folkehøgskolen enn nå.

Jeg hadde bestilt vakkert vær og fine fotoforhold på Akershus festning, men denne mandagen er det grått og regntungt. Brandt er glad for at fotograferingen er raskt unnagjort, for på tross av at han ser flere år yngre ut enn sine fylte 54 er han ikke glad i å posere. Galant åpner han døren til Skansen café og lar undertegnede gå først inn i varmen.

– Jeg ville bli lærer. Nei, jeg var nødt til å bli det. Og det måtte være i folkehøgskolen. Men jeg måtte være sjømann også.

Brandt har ikke fått satt seg ned før uttalelsen kommer, og dette navet er det samtalen skal komme tilbake til gang på gang. En samtale som springer mellom Danmark, Norge og den store verden. Øyvind Brandt har mange eventyr i sin bok.

NORDMENN ER AUTENTISKE

Menyen på Skansen er danskinspirert og lun. Brandt tar rødspette, jeg satser på Skagenrøre. Og spør om hans forhold til Danmark og Norge.

– Jeg er så glad i dynamikken i Norge. Elsker den norske historien, det norske språket og de varierende årstidene. Hav og fjell, strender og skoger. Danmark er et så lite land, rent geografisk. Man kan ikke bli borte i Danmark.

Brandt kjenner begge kulturene og språkene fra innsiden og mener, med fare for å virke unyansert, at nordmenn er mer autentiske enn dansker.

– Dansker må fortolkes. De bærer en sterkere ferniss og gjemmer seg bak høflighet, ironi og nyanser man må kjenne til. Nordmenn er mer rett fram, ærlige og ekte. Jeg tenker at det norske folk har et større alvor i seg. Det tar lang tid før du kan diskutere meningen med livet med en danske. Med nordmenn blir isen raskt brutt.

Han synes Norge er dynamisk, kontrastfullt og levende. At nordmenn lar seg begeistre og viser fram mye glede. Det er lenge siden han fikk norsk statsborgerskap, men det var en tid der han vinglet fram og tilbake mellom de to broderlandene.

Etternavnet Brandt er dansk og fra hans far. Palmehagemusikeren som forelsket seg i en norsk jente på et av sine spilleoppdrag, og tok henne med hjem til Fyn. De fikk fire barn sammen og far Brandt jobbet som snekker og båtbygger, moren som renholder. En god oppvekst i et arbeiderklassehjem rammet inn av ett flatt landskap med gårder og jorder og beste-foreldre noen kilometer unna.

– Jeg er et barn av to land. Og av to kulturer.

Kulturene han sikter til er representert i hans to bestefedre. Morens foreldre bodde i Tønsberg og morfaren hadde vært hvalfanger, sjømann og krigsseiler. Farfar hjemme på Fyn hadde

«Danmark er et så lite land, rent geografisk. Man kan ikke bli borte i Danmark»

en rest av den føydale arven. Han var jernbanemann og småbruker. Der morfar hadde seilt på de syv hav og åpnet seg mot verden hadde farfar blitt ved sin lest og aldri reist lengre enn han måtte.

– Jeg var like glad i dem begge to. Ferjeturene til Norge var viktige. Jeg fikk sansen for sjølivet. Morfar fortalte historier og jeg fikk en egen liten pram som jeg stoffet og beiset og holdt på med. Hos farfar var det arbeid med jorden og masse kjærlighet.

Øyvind forteller levende om sin oppvekst. Om to foreldre som gav ham tillitt, ansvar og selvstendighet. Han jobbet mye fra helt unge år; på gårder og for naboer. Nabobonden var leder for skolestyret og Øyvind kjente til folkehøgskolen helt fra barnsben av.

– Det gjør noe med en å jobbe med konkrete og fysiske ting. Du produserer mat, monterer bygg, kjører aviser. Det gir ansvar og en følelse av å være med på å bygge landet. Jeg likte å jobbe som ung. Og gjør det ennå.

FIRE TIMER PÅ LÆRERSKOLEN

Å få en oversikt over lederens CV er ikke gjort på et blunk. Med ett helt og én halv artium, jojo-virksomhet mellom Danmark og Norge, jobber innimellom og ett år til sjøs opplevde han mer som ung mann enn mange gjør på et liv.

Fordi Brandt var praktisk anlagt var det elektronikk som ble første valg; han flyttet 15 år gammel til Tønsberg for å ta yrkesskole. Og flytter tilbake til Danmark. Men savner Norge og returnerer. Og tilbake til Danmark igjen. Der går i eksamener, jobber, kanskje en og annen jente. Blant jobbene er et vikariat på barneskolen, og noe skjer. En tanke om å bli lærer vokser fram. Og det vil han bli i Norge, men da må han lære seg perfekt norsk. Det gjør han ved å bli elev ved Skiringssal folkehøgskole 77/78 og våren 1980 begår han elleve eksamener og en femmer i norsk bokmål for å få fullverdig artium.

Øyvind skulle så starte på Oslo offentlige læreskole, men det studiet varte i nøyaktig 4 timer. Alt ved den skolen bød han imot, og det fantes alternativer. Som Volda. Men nå sto han plutselig med et blankt år. Det var da han bestemte seg for å ta hyre. Dragningen mot sjøen hadde vært der så lenge, morfarens arv.

Årene i Volda var drømmear for Øyvind. Utdannelsen var i boks og han virket som lærer både ved Heimly og sin «egen» skole Skiringssal. Brandt har vært rektor på Nestor og sjef for Informasjonskontoret (IF) i elleve år. Før han ble leder for NF.

Lederen har vært ute av folkehøgskolen ved et par anledninger, gjort andre ting. Men han må alltid tilbake. Du får ikke skoleslaget ut av den mannen fordi han alltid finner dette arbeidet så inderlig riktig og viktig.

BRAND VS BRANDT

Brandt er definitivt ingen Ibsens Brand. Der Brand stiller et problematisk hardt krav om konsekvens overfor seg selv og sine nærmeste, er Brandt en som hyller tvilen. Hans fyndord og motto er «Det finnes ingen fasit».

– Tvilen er grunnleggende for mennesket. Ingenting er mer irriterende enn skråsikkerhet. Alle roper på de enkle, klare svarene, mens vi lever i vår bevissthet med en mengde valg, hele tiden. Det å mestre disse valgene, utvikle egen dømmekraft i en rik, kompleks og kaotisk verden – her mener jeg verden trenger folkehøgskolene. Ikke for å finne enkle svar, men for å kunne stå og leve i det åpne.

FOR EN KARAKTERFRI SKOLE

Øyvind Brandt tror på en karakterfri skole. At det norske utdanningssystemet har mye å lære av folkehøgskolens pedagogikk.

– Selvsagt skal man ha vurderinger. Mennesker er sosiale vesener og avhengig av tillitt og tilbakemeldinger. Man må reflektere over egen læring. I så måte har skolesystemet gått i en fullstendig feil retning. *Den sorte skole* er tilbake, puggeskolen med alt fokus på karakterer og eksamen. Paradokset er derfor at i en tid der Norge virkelig trenger skoleslaget så ser vi en nedgang i antall elever. På grunn av konkurransefunnet og en brutalisering av de humanistiske verdiene er folkehøgskolen viktigere enn på lenge.

Brandt er bekymret for at dagens ungdomskull har blitt så indoktrinert av det siste tiårs skolereformer at skoleslaget virkelig kan begynne å slite. Men det kan virke som utfordringer gir denne mannen enda mer motivasjon og arbeidslyst.

FØRSTEREISGUTTEN

Øyvind snakker varmt om mye, ikke minst om folkehøgskolen og sin kjærlighet til skoleslaget.

– Jeg har et emosjonelt forhold til folkehøgskolen, sier han. Jeg blir ofte rørt i møtene med ungdommen og lærerne og de oppmerksomme øyeblikkene. Poesien i skoleslaget.

Men ingenting kan gjøre røsten hans så malmfull og blikket så mykt som når han forteller om sin lidenskap for havet og båtlivet.

– Det er noe helt spesielt, det å være på sjøen. Du synes så godt i en båt. Livet til sjøs er både brutalt og skjørt, og det er noe med ærligheten. Du gjør ikke narr av de kodene. Møtene med nye folk og kulturer, ukene uten land. Kontrastene. Avhengigheten man har av hverandre og tilpassingen som må til for å fungere.

Slik forteller Øyvind om året til sjøs. Hvordan han troppet opp på rederi etter rederi og fikk napp hos Leif Høegh & Co. Der sendte de han på en ukes varsel til Italia. Ansvarlig på kontoret ville knapt se papirene hans; «Jeg ser det på øynene dine. De er våkne». Og dermed var 22-åringen på sin første ruteflytur til Napoli. Og møtte alle sjømannsmytene allerede i Transitt. Møkkfulle sjøfolk, Basen som ville krangle og hvor var Gnisten? Møtet med lasteskipet, havneområdet og piker på bar som ville lure unggutten. Som ikke lot seg lure, men likevel trodde hans første dag som sjømann skulle bli hans livs siste.

Ikke bare overlevde han, men ble sjømannen som gikk på museum og utnevnt til båtens kulturminister. Både før og etter jul

*«Tvilen er grunnleggende for mennesket.
Ingenting er mer irriterende enn skråsikkerhet»*

«På grunn av konkurranse-samfunnet og en brutalisering av de humanistiske verdiene er folkehøgskolen viktigere enn på lenge»

seiler Brandt på Stillehavet, Østkysten i USA og i Middelhavet. Men så måtte han hjem til Volda og lærerutdanningen.

– Det er noen likheter og noen forskjeller mellom sjømannslivet og folkehøgskolen. Det som ligner er internatlivet, at man må samarbeide og bokstavelig talt finne rett kurs. Men sjøen er et strengt hierarki og folkehøgskolen et sterkt demokrati.

I 1990 kjøpte Øyvind sin første seilbåt. Gårdsgutten fra Fyn har beholdt sitt syngende sjømannsblod.

NORDISTEN

Lederen har i mange år vært opptatt av det nordiske samarbeidet i folkehøgskolene. Hvordan står det til med dette arbeidet?

– Jeg er mer optimistisk etter Vårkonferansen som nylig ble avholdt. Vi har mye å lære av hverandre, og jeg fornemmer en større åpenhet landene imellom. Norden i seg selv er ikke ett poeng, men vi ser at de nordiske politikerne skjeler til hverandre. Går det dårlig i ett land, kan det smitte i de andre. Vi må snakke hverandre opp og se på hva man har fått til i de ulike landene som har folkehøgskoler.

Brandt synes folk som bor i Skandinavia bør kunne snakke sammen, forstå hverandres språk. Og når vi er inne på dette med språk så mener verdensborgeren Brandt at dette er noe flere skoler bør satse på.

– Språkstudier bør sterkere inn i skoleslaget. Vi må utvikle linjer det er behov for, som møter de nye elevenes behov. For hvem er den nye folkehøgskoleeleven? Jeg mener at vi må ha et selvpålagt samfunnsoppdrag. I en tid der vi møter så sterk konkurranse må skoleslaget ta denne debatten.

Stikkord er linjeutvikling og utfordringer. Og motivasjon.

– Vi må holde oppe en fornyet motivasjon for nye grupper av elever. Hvem er de? Hva motiverer dem? Kanskje må vi

LEDEREN

Brandt regnes som en tilstedeværende leder. Ansvarsbevisst, pliktoppfyllende, samfunnsengasjert og raus. Nå skal han lede det tidligere folkehøgskolelaget med ferskt navnebytte til folkehøgskoleforbundet i fire nye år. Hvordan vil han konkret følge opp navnebyttet og fornye organisasjonen?

– Det arbeidet har Folkehøgskoleforbundet bedrevet i to år allerede, og vi har flere visjoner for videreføring. Fornyelsen foregår på flere nivåer; du har det formelle med navnebyttet og vedtektsendringer og nytt prinsippprogram. Så jobber vi med rutineene våre – å gjøre organisasjonen mer profesjonell. Det innebærer både økonomi og teknologi. Det er for eksempel viktig å utvikle nettsidene, gi dem mer substans. Dette er likevel kun rammer for det viktigste; som er å jobbe med sakene vi sammen skal løfte fram for å fremme norsk folkehøgskole.

– Så har vi kunnskapsområdet og forskning. Vi må få mer av det. Høyne skoleslagets status. Og selvsagt den pedagogiske utviklingen og skoleutviklingsutvalget. For ikke å glemme noe av det viktigste; nemlig rektorskolen. Men også skoling av lærerne og praktisk personale.

Jeg spør om hva som motiverer han og får et kjapt svar:

– Det er ungdommene – det å bidra til at mennesker utgjør en forskjell. Fremme et demokratisk og bærekraftig samfunns-syn. Jeg har en stor kjærlighet til skoleslaget. Det ligger en sterk motivasjon i kjærlighet.

Igen dette myke smilet som gjør at man lett kan se gutten Øyvind i mannen Brandt.

Forbundslederen har avvist alle mobilanrop og vært åpenhertig til stede under hele intervjuet, men plutselig piper det – og denne *må* han ta. Vår tid er ute.

– Vi får visst ikke tid til mer fotografering (tilfreds smil). Og vi fikk dessverre ikke snakket så mye om deg, tilføyer Brandt og tar regningen.

Gentleman til det siste.

Ingvild Kjerkol (AP) er listetopp i Nord-Trøndelag, Henrik Syse var innleder og ordstyrer av den politiske debatten og Venstre hadde sendt partilederen Trine Skei Grande

DANNELSE

– FRA TANKE TIL HANDLING

Høgskolen i Nord-Trøndelag arrangerte i samarbeid med Universitets- og Høgskolerådet konferansen Dannelse – fra tanke til handling på Campus Røstad (Levanger) 19. og 20. mars. Der ble det diskutert hvordan universitet og høyskoler kan jobbe med å få det teoretiske dannelsesbegrepet satt ut i praksis.

TEKST OG FOTO: TORE HALTLI

Professor Bernt Hagtvedt var aktiv både under møtet med politikerne, og som foredragsholder

Rektor Steinar Nebb, Høgskolen i Nord-Trøndelag, var arrangør av konferansen

På konferansen forsøkte vi å finne ut hva slags innhold begrepet dannelse skal ha i dag og hvordan vi i praksis kan jobbe med å integrere dannelse i undervisningen. Dannelse er ikke et politisk nøytralt begrep, så deler av konferansen ble brukt til å se på hva slags mennesker og verdier samfunnet vil dyrke frem, og hvordan politikerne forholder seg til dannelse i utdanning og yrkesliv.

DAGENS DANNELSESDEBATT I HØYERE UTDANNING

Konferansen rettet seg først og fremst mot universitets- og høyskolemiljøene. Det handlet mye om hvordan det teoretiske dannelsesbegrepet kan realiseres i praktisk handling. Hvordan skal man gå fra tanke til handling?

I forhold til samtalene rundt dannelse i folkehøgskolemiljøet var alt snudd på hodet. I folkehøgskolen har vi en sterk praksis og mye erfaring med å jobbe praktisk med dannelse. Problemet er at vi mangler det teoretiske rammeverket og derfor i stor grad baserer oss på erfaringsbasert kompetanse. Universitets- og høyskolesektoren har et godt utarbeidet teoretisk rammeverk, men har mindre erfaring med å jobbe med å integrere dannelsesaspektet i undervisningen.

Det er ikke slik å forstå at dannelse er noe som er ukjent i universitets- og høyskolemiljøet. Tvert imot: det er en verdi som de setter svært høyt. Derfor er det med bekymring at de merker at dannelsesaspektet ved utdannelsene har blitt nedprioritert den siste tiden. Dette er bakgrunnen for arbeidet med å sette dannelse på dagsorden, som igjen har ført til opprettelsen av dannelsesutvalget 1 og 2.

«Universitets- og høyskolesektoren har et godt utarbeidet teoretisk rammeverk, men har mindre erfaring med å jobbe med å integrere dannelsesaspektet i undervisningen»

«Nå er universitetene og høyskolene i gang med å gå fra tanke til handling»

FELLES INSPIRASJONSSKILDER

Sett fra et folkehøgskoleståsted var det svært interessant å se at mange av tankene som ansatte ved utdanningsinstitusjonene gjør seg om hvordan dannelse kan integreres i utdanningene, er sterkt inspirert av de samme ideene som har vært med på å forme folkehøgskolepedagogikken.

De ser for seg en undervisning som er tverrfaglig, tar utgangspunkt i den enkelte elev og som lar elevene jobbe med mange flere uttrykksformer enn den akademiske teksten. De vil vektlegge den sosiale læringsarenaen og mener at dette var noe som er for lite vektlagt i dagens utdanningssystem. Den enkelte studentens kompetanse blir sett på som verdifull og man legger vekt på at alle har forskjellige læringsstrategier.

DISKUSJON PÅ FOLKEHØGSKOLENS HJEMMEBANE

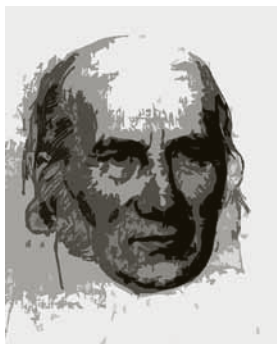
I tiden som kommer vil dannelse fortsatt være på dagsordenen i høyere utdanning. I forrige runde jobbet de mest med det teoretiske dannelsesbegrepet. De forsøkte å svare på hva dannelse er, hvor begrepet kommer fra og hvordan det kan defineres. Folkehøgskolene gjorde noen halvhjertede forsøk på å melde seg på i denne debatten, men vi var aldri helt på hjemmebane.

Nå er universitetene og høyskolene i gang med å gå fra tanke til handling – de vil se på hvordan de helt konkret kan styrke dannelsesaspektet ved undervisningen. Her er vi på hjemmebane og kan bidra konstruktivt. Når Universitetet i Nordland vil revitalisere ex. phil. så kan folkehøgskolene dele erfaringene rundt eksistensielle og filosofiske dialoger med elevene. Når sykepleierutdanningen vil vektlegge profesjonsetikken, så er det relevant å snakke med dem om hvordan vi i folkehøgskolene jobber med elevene for å få dem til å ta gjennomtenkte og gode etiske valg. **Det er en lang rekke forbindelsespunkter mellom det vi jobber med til daglig i folkehøgskolen og de problemstillingene som mange i resten av utdanningssektoren er interessert i.**

Derfor er det viktig at vi nå kommer på banen. Det er ikke lenger kompliserte dannelsesbegrep og filosofiske systemer som diskuteres; nå spør de seg hvordan vi skal gjøre dette i praksis. Her har folkehøgskolen kompetansen og her kan vi bidra konstruktivt inn mot høyere utdanning.

I vår artikkelserie om pedagogikk i folkehøgskolen ser vi på hvilke inspirasjonskilder vi kan skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Lena Sendstad har skrevet om Kaospilotene. Olav Klonteig fulgte opp med en artikkel om den amerikanske psykologen Jerome Seymour Bruner. Rune Sødal har belyst Møtet hos Friedrich Bollnow, mens Tore Haltli tok for seg Paolo Freire og bankmetoden. Øyvind Brandt har skrevet en artikkel om montessoripedagogikken. Sigurd Ohrem presenterte filosofen Arne Næss og hans lekne livsfilosofi. Øyvind Krabberød tok for seg prosjektarbeid som pedagogisk virkemiddel. Lena Sendstad skrev om lek og læring, med Lego som eksempel. Odd Haddal besøkte Alverno College i Wisconsin. Nå skriver Benedicte Hambro om Grundtvig selv.

PÅ TALEFOT MED GRUNDTVIG

KUNSTEN Å BRUKE FORTELLINGER TIL OPPDRAKELSE OG DANNELSE

«Hvis du kan fortelle 25 historier om det å være menneske, historier som kan løfte hjerte og fortelle at livet er større enn vi tror, da er du en god folkehøgskolelærer.» FORSTANDER FREDRIK CHRISTENSEN ¹

AV BENEDICTE HAMBRO

Folkehøgskolen har røtter i åndsstrømninger fra det 19. og 20. århundre. Den skal være en skole for allmenndanning, personlig vekst og folkelig opplysning, og har intet annet utenforliggende krav enn dette til innhold og opplegg. I kraft av dette blir den enkelte skole og det enkelte fag preget av de eller den lærer som til enhver tid er knyttet til skolen eller faget.

Da den danske presten N.F.S. Grundtvig (1783–1872) på midten av 1800-tallet la grunnlaget for det som i dag er folkehøgskolen, var hans grunnidé å lage en skole som tok vare på det folkelige, det nordiske, historien og det levende ordet. Samtalen og levende vekselvirkning mellom alle parter involvert i skolehverdagen var de metodene han valgte å vektlegge.

«Grundtvigs folkeopplysning»² var og skal være en grunnpilar i folkehøgskolen. Opplysningen skal ikke være målrettet i den forstand at den kan måles i karakterer, men sette mennesket og selve tilværelsen i sentrum. Grundtvig ønsket å frigjøre og utløse livsevner og livskrefter. Opplysningen skulle tjene «menneskelig forklaring». For Grundtvig betydde samtalen mellom likeverdige en vekselvirkning der lærer og elev påvirker og griper inn i hverandre i en fruktbar dialog. Han karakteriserer vekselvirkningen som levende, fri, naturlig, velgjørende, fruktbar, livlig, glad, engasjerende og personlig med

front mot det kjedelige og åndsfortærende, som for eksempel passiv reproduksjon av abstrakt boklærdom og andres tanker.

HISTORISK-POETISK

Grundtvig ønsket at det nordiske, historien og det folkelige skulle være grunnpilaren i den pedagogiske virksomheten. Det faller ikke like naturlig inn i den pedagogiske virkeligheten i dag. Vår kulturarv og elevenes rolle i et større historisk perspektiv er ikke en naturlig del av skolens virke. Grundtvig brukte begrepet «historisk-poetisk». Han mente at å tenke historisk innebærer å sette erfaringer i sentrum. Personlig erfaring må utfylles av det tidligere generasjoner har opplevd, og den samlede erfaring kan brukes av kommende generasjoner. Å tenke historisk betyr altså ikke å være vendt mot fortiden, men å forstå det nåværende i lys av fortid og fremtid. «Poetisk» skulle ikke forstås som kunst eller en forfinet uttrykksform, men som et begrep knyttet til «ånd, liv og lysmakter». For Grundtvig var det poetiske synet «skaldesyntet» med sans for den altomfattende sammenhengen. Han hadde en usvikelig tro på menneskets muligheter og på at «menneskelivet er underlig».

Grundtvig mente at folkehøyskolen – skolen for livet – begynner med den erfarnes muntlige fortelling og ender med samtalen mellom lærer og elev og elevene seg i mellom. Han mente at den nordiske historien og ikke minst de nordiske mytene var viktige for å forstå vår plass i historien. I følge Grundtvig rommet mytene våre forfedres dypeste livsforståelse av maktene i menneskesinnet og menneskeverdenen. **Det er ikke mytene som er avgjørende, men deres poetisk kraft til å slå gjennom.** Mytene åpner for det underlige og gåtefulle ved tilværelsen, setter opp et spill for oss og utfordrer oss.

Grundtvig virket for omtrent 200 år siden. Kan hans ideer og tankegods treffe dagens unge? Her er en av de første fortellingene elevene mine hører. Den er hentet og bearbeidet fra Grundtvigs store verk om det norrøne:

For lenge siden, da mennesket trodde på helt andre guder enn vi gjør, visste menneskene at alt liv gikk ut fra asken Yggdrasil – selve livstreet. Ved en av røttene til Yggdrasil sitter de tre skjebnegudinnene, eller nornene, Urd, Skuld og Verande. De vever på hvert enkelt menneskets livsvev og tenner livets lys for hvert menneske som blir født.

I begynnelsen kan ikke det lille mennesket ta vare på livslyset selv, og de voksne i nærheten påtar seg ansvaret inntil det unge mennesket sier: «Nå, nå vil jeg klare meg selv.» Da kommer nornene med tre gaver til det unge mennesket: troen på det gode liv, håp og visjoner for fremtiden.

Det unge mennesket skjønner etter hvert at det må mere til for å leve et virkelig liv, og når den forståelsen kommer, får mennesket tre nye gaver fra nornene: motgang, nederlag og skuffelser.

Livets lys brenner ned uansett hvordan mennesket velger å bruke gavene. Men når lyset er brent nesten ned, og mennesket er gammelt, kommer nornene med de tre siste gavene: erkjennelse, visdom og evnen til å fortelle historier.³

Denne historien bruker jeg som et bilde på folkehøgskoleåret og er kilden til mange samtaler gjennom året. For selv om elevene møter skolen med de beste intensjoner og med troen på at dette skal bli det beste året i livet deres, vil hverdagen innhente dem og motgang, nederlag og skuffelser gjør skoleåret langt fra godt der og da. Da kan det være lurt å minne om nornenes gaver og snakke om livet.

FORTELLERSITUASJONEN

Det som alltid forundrer meg i fortellersituasjonen, er at elevene faktisk melder seg på og blir med inn i fortellingens univers. Dette er ungdom som i stor grad er overstimulert på visuelle inntrykk. De blir rastløse av stillhet, PC'en og Iphonen er sjelden langt unna, og de viser i liten grad vilje eller evne til fordypning i skolesammenheng.

Likevel – og kanskje nettopp derfor – treffer fortellingen noe i dem som gjør det vel verdt å bli sittende. Riktignok ville elevene få fravær hvis de hadde reist seg og gått, men tvangen

«Det som alltid forundrer meg i fortellersituasjonen, er at elevene faktisk melder seg på og blir med inn i fortellingens univers»

kunne ha gitt seg uttrykk i uro; skraping av stoler, hvisking, fikling med mobilen – alle de mulighetene elevene har for å vippe en lærer av pinnen. I denne tvangssituasjonen velger de å være deltagende.

For de aller fleste er det å bli fortalt for en ny situasjon i skolesammenheng, og muligens ellers også. I kraft av nyhetens interesse blir fortellingene interessante. For elevene er jeg ikke lenger læreren eller en voksen som forfekter all verdens visdom – jeg blir fortelleren. Selv om elevene vet at jeg ikke velger fortellinger tilfeldig, og at de kan ha et klart budskap i en gitt situasjon, opplever jeg at fortellersituasjonen ikke skaper avstand eller motstand. Fortellersituasjonen er trygg for de aller fleste. Som lyttere blir elevene ikke stilt til ansvar for det fortellingen bringer av assosiasjoner eller bilder.

Men det viktigste må likevel være at elevene opplever situasjonen som ekte. Fortelleren er et levende menneske med et direkte uttrykk som på sitt beste kan fortrylle og få tiden til å stå stille. Fortellingene blir små oaser av ro i en ellers hektisk hverdag.

FELLES REFERANSER

I løpet av ni korte måneder skal 100 18–20-åringer og et gitt antall ansatte skape et samfunn som skal fungere. Ideer, forventninger, drømmer, tidligere erfaringer, dialekter og kulturer gjør at utgangspunktet for å skape en felles plattform i beste fall er uklart. Det blir skolens oppgave å skape felles referanserammer så fort som mulig, slik at vi alle kan leve og utvikle oss innenfor rammer alle kan forstå. Fortellingene er et virkemiddel for å skape disse rammene.

Fortellingene kan være med på å påvirke elevenes liv og handlinger. Hvis fortellingene blir brukt bevisst, kan de være med på å gi elevene en forståelse for at de er en del av en større sosial og historisk sammenheng, og vil dermed forhåpentligvis påvirke deres handlinger. Fortellingene er også med å gi elevene flere knagger å henge sine opplevelser på, og er dermed med på å utvikle deres erfaringsbakgrunn og referanserammer.

«Fortellingene blir små oaser av ro i en ellers hektisk hverdag»

DEN SOM HAR MISTET HUKOMMELSEN, TROR AT LIVET ER KORT

Myten om Balders død og Hels løfte om å la Balder vende tilbake til de levende hvis alle ting vil gråte for Balder, hørte jeg første gang fra den islandske fortelleren Heimir Pálsson. Han husket at han som barn satt på kjøkkenbenken og kommenterte at det regnet på innsiden av vinduet. I stedet for å forklare at det skyldes dampen fra matlagingen, fortalte hans mor at det slett ikke var regn, men vinduet som gråt for Balder, og så fortalte hun ham myten. Resultatet er at jeg alltid tenker på myten når jeg ser dugg på innsiden av vinduet, og at jeg forteller om Balder når det regner ute.

«Den som har mistet hukommelsen, tror at livet er kort,» sa den islandske presidenten Vigdis Finnbogadóttir.⁴ Det er viktig at elevene ikke mister hukommelsen. De skal oppleve at skolen har bakkekontakt, at det vi fyller dagene våre med angår oss som mennesker, våre egne liv, vårt felles liv og samfunnet. Men det er minst like viktig at vi blir oppmerksomme på at vi er del av en historisk prosess som vi kan påvirke og skape. Og da er vi tilbake til fortellingens rolle i hverdagen.

Grundtvig snakket mye om ånd – et abstrakt ord for de fleste av oss. Men han mente at det var den teoretiske lærdommen og den «snobbete lærdom» som var abstrakt. Ord som kommer fra hjertet, humoren, sangen og den muntlige fortellingen er ånd.

«Andre har naturligvis, uden min Tilladelse, Lov til at anse dem (mytene) for slet ingen Aandeligt Ting, eller for hva de vil, men jeg har ogsaa, uden deres Tilladelse, Lov til at anse dem for herlige, staaende Sindsbilleder paa det høiere Menneskeliv i Norden, og jeg har, som poetisk Historiker, baade Kald og Forpligtelse, saavidt muligt, at gjøre min Anskuelse gjældende.»⁵

N.F.S. GRUNDTVIG

¹ Daværende forstander Fredrik Christensen, Kertemind folkehøjskole. Hentet fra artikkelen «At være folkehøgskolelærer» i en samling fra Pedagogisk utvalg, Norske Folkehøgskolelag, 1989.

² Samtlige sitater i dette og neste avsnitt er hentet fra «Menneskelivet er underlig. Menneskesyn i Grundtvigs folkehøgskole og folkeopplysning» av Olav Klonteig, Det norske Samlaget, Oslo 1992.

³ Hørt første gang av Arild Mikkelsen, daværende leder av Norsk folkehøgskolelag, på et møte for nye folkehøgskolelærere august 1990. Han har hentet myten fra et av Grundtvigs verk om norrøne myter.

⁴ Islands daværende president Vigdis Finnbogadóttir i en tale til Nordisk Råd, 1996.

⁵ Som 2.

ELVERUMSFULLMAKTEN TILBAKE

Tirsdag 9. april overrakte stortingspresident Dag Terje Andersen en kopi av Elverumsfullmakten til Elverum folkehøgskule. Det var på folkehøgskolen at Elverumsfullmakten ble til i den spente situasjonen kvelden 9. april 1940.

TILBAKE: Elverums-fullmakten (kopi) fra 1940 er tilbake til Elverum folkehøgskule. Fra venstre rektor Åsmund Mjelva, stortingspresident Dag Terje Andersen og styreleder ved folkehøgskolen, Trond Hagen. Foto: Øyvind Krabberød

Stortinget hadde, etter at det tyske angrepet på Norge var innledet, flyktet via Hamar til Elverum, hvor det siste møtet som fri folkevalgt forsamling på mer enn fem år, ble holdt.

– Det er på tide at Elverumsfullmakten nå blir gjort tilgjengelig på skolen hvor den ble til, sa stortingspresident Dag Terje Andersen.

– Elverumsfullmakten er blant de viktigste politiske dokumenter i vår nasjons historie. Handlingene på Elverum 9. april har preget vår identitet og selvfølelse. Fullmakten, som ble av stor betydning for regjeringen, står som et minne om politisk handlekraft og klokskap i en avgjørende stund, og fullmakten er et eksempel på godt lederskap i en krisesituasjon. Vi skal både erindre og la oss inspirere av det som skjedde på Elverum i april dagene 1940, sa stortingspresidenten.

Elverum folkehøgskole la til rette for et flott arrangement med middag, seremoni og taler. Skolekoret sang og elever fra Toneheim sto for musikalsk innslag. Rektor Åsmund Mjelva leverte en flott introduksjon om folkehøgskolene i Norge og Elverum folkehøgskole spesielt.

ELVERUMS-FULLMAKTEN TILBAKE TIL ELVERUM FOLKEHØGSKOLE: REKTORS TALE – 9. APRIL 2013

Herr Stortingspresident og alle andre inviterte gjester, elever og ansatte. På vegne av alle ved Elverum folkehøgskule har jeg gleden av å ønske velkommen til denne dagen og denne viktige markeringen.

I denne innledningen skal jeg kort si noen ord om Elverum folkehøgskule og skoleslaget dere har kommet til, som et bakteppe for det som skjedde i april dagene 1940.

Det hele startet med Helge Væringsaasen, som i en periode var Elverums mektigste mann. Han hadde mange spennende og utradisjonelle karaktertrekk til å være en velstående gårdeier. Bl.a. hadde han et brennende engasjement for folkeopplysning og folkehøgskole. Da han var 28 år gikk han to år på Norges første folkehøgskole, Sagatun i Hamar. Dette var åpningsåret 1864 – 65 og året etter. Han brant siden for ideen om å skape en folkehøgskole her i Elverum. I 1917 kunne han endelig legge på bordet en større pengesum, og det er denne handlingen som gjør at vi alle kan samles her i dag. Han donerte 1 million norske kroner for å starte folkehøgskole, men fikk aldri oppleve oppstarten av skolen selv. Han døde tre måneder etter gaven, men Elverum folkehøgskule kunne starte opp i nye lokaler vel ti år etterpå – skoleåret 1928–29. Etter elleve år med skole i nye og flotte lokaler kom angrepet på Norge, og de viktige hendelsene i april dagene 1940.

I dag er Elverum folkehøgskole en blomstrende frilynt folkehøgskole, med årlig ca 130 elever og ni ulike linjer. Vi er en av totalt 78 norske folkehøgskoler, som samlet tilbyr et utrolig bredt mangfold av faglige tilbud. Folkehøgskolene er faglig gode på veldig mange områder, men vi tilbyr også mye mere enn faglig kunnskap.

I lys av det vi skal høre mere om i de videre foredrag og innlegg, vil det være viktig å stoppe opp ved hva en

folkehøgskole egentlig er. Formålet med folkehøgskolene blir uttrykt kort og konsist i Lov om folkehøgskoler § 1 «*Folkehøgskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning*».

Inge Eidsvåg, som er lærer på Nansenskolen på Lillehammer, har sagt at et program for «allmenndanning og folkeopplysning» bør hvile på minst de fire følgende pilarene:

1. **Kjenn deg selv.** Dette innebærer ikke bare en erkjennelse gjennom tankens analytiske kraft, men også gjennom poesi, dans, musikk, billedkunst, naturopplevelser og arbeid.
2. **Lær å leve sammen med andre.** Bare i et menneskelig fellesskap kan vi lære toleranse, hensynsfullhet, hjelpsomhet, solidaritet og demokrati.
3. **Lær verden å kjenne – og tro at du kan forandre den.** Kunnskapsløshet er en dårlig niste å gå inn i framtida med. Men faktiske kunnskaper er ikke nok. Verdier og gode holdninger må framelskes og internaliseres.
4. **Lær å ta ansvar for fellesskapet og framtida.**

Vi snakker om et program for danning og karakterbygging. På en folkehøgskole kan vi ikke bare ha fokus på fysisk trening, men må også være opptatt av, og målbevisst på å drive etisk trening.

Her bor alle elever i et tett sosialt fellesskap. Her har de alle medelever og ansatte som speil for å få tilbakemelding på hvordan en selv er og blir oppfattet av andre. Dette er en unik mulighet dette året.

Danning er ikke medfødt, men tillært. Man kan ikke lese seg til danning, og man må VILLE dannes. Dannelse er en daglig styrketrening. Kunnskap om filosofi, sosialisering,

kunst, litteratur og historie gir innsikt i menneskenaturen, men vi trenger i tillegg vilje til å trene på å velge riktig og å omsette denne innsikten i varige karaktertrekk. Vi møter daglig valg der det vi velger enten kan styrke oss eller svekke oss. De riktige valg krever mental styrketrening. Man er fri til å velge danning, men dette må trenes daglig slik man i idrett trener og bygger opp muskelmasse og kondisjon.

Et brev skrevet av en anonym konsentrasjonsleirfange til tyske lærere like etter frigivelsen, sier følgende:

Kjære Lærer! Jeg er overlevende fra en konsentrasjonsleir. Jeg så det som intet menneske burde være vitne til: Gasskamre bygd av dyktige ingeniører. Barn gasset i hjel av velutdannede leger. Spedbarn drept av erfarne sykepleiersker. Kvinner og deres babyer skutt og brent av mennesker med eksamener fra gymnas og universitet. Jeg er blitt mistenksom til utdanning. Min bønn er: Hjelp elevene dine til å bli menneskelige. Ditt arbeid må aldri produsere lærde monstre, dyktige psykopater, velutdannede Eichmannere. Lesing, skriving og regning er viktig bare hvis det tjener til å gjøre våre barn mer menneskelige.

Hvordan kan vi i en folkehøgskole-hverdag bidra til å gjøre våre elever mer menneskelige? Hvordan forhindre at Auschwitz og andre krigsovergrep skjer igjen? Disse spørsmålene må folkehøgskolene, som også resten av samfunnet, alltid holde levende.

Vår hovedoppgave er presisert i vårt mandat og formål gjennom loven – nemlig å få lov til å jobbe med hovedfokus på allmenndanning og folkeopplysning. Dette har vært spennende og viktig i alle tider, og er minst like viktig i dag, som noen gang før i historien.

ÅSMUND MJELVA, REKTOR ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

NYTT LIV I VÅRKONFERANSEN, KUNGÄLV

Vårkonferansen i regi av Nordisk folkehøgskoleråd ble arrangert i Kungälv 10.–11. april. Programmet hadde i store trekk to hoveddeler: Aktuelle foredrag og seminarer der to skoler fra hvert av de nordiske landene presenterte et tema knyttet til hovedtemaet for konferansen: «Folkehøgskolen for alle».

TEKST OG FOTO: ARILD BØE

Forpliktende fellesskap. Linda Winding fra Hadsten Højskole i Danmark fortalte om arbeidet på skolen der elevene skal styrkes til å ta ansvar og finne seg selv i et forpliktende fellesskap.

Det har nok rent mye vann i havet siden det nordiske samarbeide mellom folkehøgskolene var på det mest aktive. Selv om de nordiske lands folkehøgskoler har sin egenart, har de så mye felles at de har mer å tjene på samarbeid enn om de skal løse alle sine oppdrag alene.

Første dag var det to foredrag med temaene: «Frafall i utdanningen for 16–20 åringer i Norden», og «Ungdomskultur og motivasjon for læring».

Døgnet ble avsluttet med en panel-samtale med temaet: «Folkehøgskolen for alle – Er det grenser for hva vi kan og skal?». Mellom disse innslagene var det åtte seminarer på hver 30 minutter der deltagerne kunne være med på inntil seks av tilbudene. Det var satt en grense på 15 deltagere for hver seminarbol.

– Dette ble et døgn til stor inspirasjon, sier Edgar Fredriksen som er NKF's representant i Nordisk Folkehøgskoleråd.

– *Så dere var godt fornøyd med årets deltagelse?*

– I år var deltagelsen meget stor. Det strømmet på med deltakere fra hele Norden. Ialt 75 deltakere fra Sverige, Finland, Danmark og Norge kom til Nordiska Fokhögskolan i Sverige.

– *Hva var grunnen til så stor oppslutning?*

– Nordisk Folkehøgskoleåd (NFR) har det siste året arbeidet aktivt for å fornye denne konferansen. De to siste årene har Norge hatt lederskapet i NFR, og vi synes langt på vei vi har lyktes med omleggingen.

– *Hva har omleggingen bestått i?*

– Denne gangen ønsket vi å involvere skoler fra de forskjellige land i større grad. Det ble derfor en god blanding mellom foredrag og deltagelse fra åtte folkehøgskoler. Temaet for konferansen var «Folkehøgskolen for alle». Skolene hadde sine egne temaer og delte sine erfaringer om hvordan de møtte frafall-problematikken i hvert sitt land.

– *Og det var vellykket?*

– Tilbakemeldingene så langt har vært at de praktiske eksemplene fra folkehøgskolelandskapet i Norden, gav størst engasjement og utbytte. Vi håper og tror at dette var starten på en «ny giv» for Vårkonferansen.

SEMINARBESKRIVELSE

FAGLIG OG PERSONLIG UTVIKLING *Brandbjerg Højskole, Danmark*

Skolen er en almen højskole med sterk sammenheng mellom faglig og personlig utvikling. Denne sammenhengen er implementert i både undervisningen og kostskoledelen. Skolen tilbyr som valgfag gruppeveiledning en gang i uken med ca 3 timer.

FORPLIKTENDE FELLESKAP *Hadsten Højskole, Danmark*

Et av skolens mål er at eleven skal styrkes til å ta ansvar og finne seg selv i et forpliktende fellesskap på skolen. Eleven setter selv sammen sitt skjema som utfordrer både ånd, hånd og kropp.

OPEN MINDS *Västra Nylands folkhögskola, Finland*

Utdannelse i visuell kunst og media for unge voksne med særskilte behov. Sosial beredskap og kommunikasjon trenes. Lærerne er kunstnere i maling, tegning, kunstgrafikk, fotografi m.m.

BASE CAMP *Kronoby Folkhögskola, Finland*

Et frivillig tiende leseår for fortsettelse på den obligatoriske niårige grunnskolen i Finland. Målet er å styrke elevenes kunnskaper i skoleemner slik at de har bedre muligheter for å få studieplasser i neste steg i utdannelsen og hjelpe elevene å vokse som individer gjennom fritidsaktiviteter, reiser, handverk, praktisk arbeid og teater/drama.

NY GIV – ET FOLKEHØGSKOLETILBUD TIL DEG SOM ER UNDER 18 ÅR

Namdals Folkehøgskole, Norge

15 plasser reservert for ungdom under 18 år. Sikter spesielt mot ungdommer som sliter med skolemotivasjon, og enten har avbrutt eller ikke påbegynt videregående skole. Bygger på Grundtvigs og reformpedagogen A.S. Neills pedagogiske ideer og menneskesyn. Elevene fordyper seg i selvvalgte tema og aktiviteter, men har også felles opplegg som friluftsliv, trim, matlaging, drama/teater og musikkaktiviteter.

NYE SPOR *Sunnfjord Folkehøgskole, Norge*

Tilbud til elever som ønsker å endre noe viktig i livet som har vært et hinder i å komme videre som døgnyrtme, forplikte seg, arbeid med eget selvbylde. Elever søker selv plass og definerer sine egne mål.

STUDIEMOTIVERANDE FOLKHÖGSKOLEKURS, SMF *Fristads folkhögskola, Sverige*

Presentasjon av statens ekstra satsing på «Studiemotiverande folkhögskolekurs, SMF» – en siste utvei for den som har mislykkes, eller en springbrett til høyere studier.

FOLKHÖGSKOLEFÖRBEDANDE OCH ALLMÄNN KURS *Marieborg folkhögskola, Sverige*

En stor andel av skolens deltagere kommer nå inn i folkehøgskolen via de studiemotiverende folkehøgskolekursene som på Marieborg kalles «FF» – Folkehøgskoleforberedende 12 ukers prøve på kurs, og går deretter inn i Allmän kurs. Utover «FF» har Marieborg et «boende för ensamkommande flyktingbarn/ungdom» for et 20-talls personer i miljøet.

4 HOVEDFAG:

Eventlab (projektledelse)
Outdoor
Musik
Kompass (selvudvikling)

**35 VALGFAG INDENFOR
4 OMRÅDER:**

Krop, bevægelse & natur
Musik, teater & kreativitet
Medier, kultur & samfund
Ledelse & personlig udvikling

ELEV TAL:

55–65 elever

KURSUSLÆNGDER:

Mellem 12–42 uger

www.brandbjerg.dk

FAGLIG UDVIKLING, PERSONLIG INTEGRITET OG FÆLLESSKAB

På Brandbjerg Højskole har vi de sidste fem år arbejdet meget med sammenhængen mellem faglig udvikling, personlig integritet og udvikling af fællesskabet – en sammenhæng som både tænkes ind i undervisningen og i kostskoledelen.

AF HØJSKOLELÆRER OG VEJLEDER
METTE ØYÅS MADSEN

SAMVÆRSKULTUR

I Danmark deler man unge op i ressourcestærke og ressourcevage. Sidstnævnte har ingen ungdomsuddannelse. På Brandbjerg stiler vi imod at bryde med disse stigmatiserende kategoriseringer ved at lade elever med meget forskellige ressource typer indgå i et intimt fællesskab. På den vis frigives de unikke ressourcer, hos den enkelte, som ellers ikke udfoldes pga. manglende plads fra omgivelserne. Det skaber et enormt gensidigt udbytte. Foruden det individuelle identitetsarbejde peger eleverne selv på glæden ved at deltage i hinandens udvikling som et stort aktiv. Det udvider deres verdensbillede og bidrager væsentligt til at smidiggøre deres rolle i fremtidige fællesskaber.

Brandbjergs grundlag er en hårdt tilkæmpet samværskultur baseret på ligeværd og respekt på trods af forskelle. Det handler om at bevidstgøre opfattelsen af sig selv og den anden. Det sker i et fællesskab hvor ALLE spiller en vigtig rolle og ALLE tager del i hinandens udvikling.

FAGLIG MANGFOLDIGHED

Samværskulturen udvikler sig bedst i et mangfoldigt fællesskab med tydelige forskelle. Derfor tilstræber vi mangfoldighed på mange niveauer. Eleverne har en god blanding af hovedfag, valgfag og obligatoriske fællesfag, og fagviften rummer mange fagtyper på højt fagligt niveau. Eleven kan vælge et skema, der

spænder lige fra stor fordybelse til stor brede. På ethvert hold har vi derfor samlet en flok elever med meget forskellige interesser og agendaer.

«DET GODE MIX»

Mangfoldigheden styrkes yderligere ved vores bevidste målsætning om, at der på hvert hold skal være en sammensætning af elever med meget forskellige ressource typer. Vi har ca. 55% elever med ungdomsuddannelse, 25 % internationale elever fra hele verden og 20 % elever uden ungdomsuddannelse. «Det gode mix» sikrer en stor bredde af social og kulturel repræsentation.

DET AFGØRENDE MØDE

Mangfoldighed i sig selv skaber ingenting. Alle de energier og al den udvikling, der latent gemmer sig i forskellighed, aktiveres først i «mødet». Derfor bruger vi meget energi på at facilitere mødet gennem en intens og vedkommende højskoleform, hvor fællesskabet er centrum. Det handler om at opdage egne og andres ubrugte ressourcer, som først virkelig kommer i spil, når fællesskabet kan rumme forskellighederne.

DEN LIVSVIGTIGE VEDKOMMENHED

Der er ikke noget vigtigere i livet end vedkommenhed. Det, der ikke vedkommer os, kan være ligegyldigt, og det ligegyldige bidrager aldrig til livsudvikling. På Brandbjerg muliggøres det intense og vedkommende møde af vores forholdsvis lave elevtal, der sikrer, at eleverne danner fællesskab på tværs af faglige og sociale grupperinger. Dertil har vi mange fuldtidsansatte lærere. De har stort kendskab til den enkelte elev og sætter sig selv i spil i fællesskabet. Det skaber en helt unik nærhed imellem elever og lærere.

TVÆRFAGLIGHEDEN

Vi faciliterer de faglige møder mellem de mange forskellige interesser, personligheder og ressourcer på flere måder. Vi dyrker meget den teambaserede undervisning og de tværfaglige projekter. Det giver vores elever bedre forudsætninger for at se sig ind i en faglig og social helhed. Det gør dem igen bedre til at træffe valg, der grunder i den intime, men oversete, sammenhæng mellem faglighed og personlighed.

EKSEMPEL 1: PROJEKTER MED MENING

Hvert halvår kommer alle elevers ressourcer og samarbejdsevner i spil, når de sammen skaber et stort filantropisk

På Brandbjerg Højskoles tag står der: «Hvad drømmer du om?»

«Der er ikke noget vigtigere i livet end vedkommenhed»

projekt. Om foråret udgøres projektet af en ekstraordinær bæredygtighedsindsats på den lokale Jelling Musikfestival i tæt samarbejde med festivalens ledelse. Om efteråret er fokus musikeventen, Brandbjergfestival, i samarbejde med Ungdommens Røde Kors.

EKSEMPEL 2: UDFORDRINGEN

«Udfordringen» er en tværfaglig event, der strækker sig over fire dage. Alle elever arbejder med en selvvalgt mental eller fysisk udfordring, som kvalificeres af både kontaktlærere og elevgruppe. Selve Udfordringen finder sted den samme dag med stærk fælles energi og indlevelse til følge. De efterfølgende dage er afsat til elevernes dokumentation af deres udfordring. Refleksions-/dokumentationsdelen foregår i plenum, så alle får kendskab til og deltager i hinandens udvikling.

EKSEMPEL 3: GRUPPEVEJLEDNING

Hver tirsdag udbydes et gruppevejledningsfag funderet på kollektiv narrativ praksis. Her deles fortællinger, trænes selvværd og skabes nye indsigter. Det gør vi ud fra en betragtning om, at vi alle sammen har potentialet til at udfordre og inspirere hinanden til afklaring og valg. I undervisningen foretages to sidestillede bevægelser: man søger den enkeltes særlige kerne, og man omsætter kernen til meningsgivende fremtidsvalg. Grundantagelsen er, at man skaber med på sin egen livskvalitet, når man er i stand til at træffe valg, der tager udgangspunkt, i den man er, og den man ønsker at blive. Det kontinuerlige forløb på tre sammenhængende, ugentlige timer giver eleven mulighed for at vende tilbage til det samme trygge refleksionsrum og bygge videre på egen udvikling fra gang til gang.

EN MEDGANGS-SUPPORTERS BEKJENNELSER

AV EVEN ØVALD

I år vant Manchester United sitt seriegull nummer 20. Jeg var en av de mange tusen som jublet. For jeg har et ekte og autentisk forhold til klubben. Jeg har holdt med dem siden jeg var ti år i 1991, sesongen de kom på andre plass etter Leeds. Jeg leste en bok om laget og ble bergtatt av den dramatiske historien, særlig ble jeg fenget av at de klarte å reise seg igjen etter en flyulykke der halve laget omkom.

Dette har vært den offisielle historien om Manchester United og meg. Inntil nå. Jeg har en bekjennelse å komme med: Jeg er en medgangssupporter.

Jeg holdt opprinnelig med Tottenham, for de hadde en nordmann på laget: Erik Thorstvedt. Men de gjorde det svakt i opptakten til sesongen 1991/1992, og det var kjedelig å følge et lag i bunnen, tenkte jeg, som det barnet jeg var. Så jeg byttet til Arsenal, de hadde også en norsk på laget: Pål Lydersen. Men Arsenal gjorde det heller ikke så veldig godt, jeg husker de lå på sjetteplass på tabellen. På toppen tronet Manchester United, et sagnomsust lag med et stilig navn. Jeg var litt usikker på om jeg kunne bytte igjen, og for å

sette meg skikkelig inn i saken, lånte jeg denne United-boka på biblioteket. Der fant jeg nok argumenter for å skifte.

Siden har jeg vært trofast mot Manchester United (enda de ikke vant første sesongen jeg holdt med dem), men fortiden min har plaget meg, og jeg har holdt den skjult.

I norsk fotball holdt jeg opprinnelig med Rosenborg, men på et tidspunkt fant jeg ut at det var for dumt å holde med det beste laget både i Norge og i England.

Av en eller annen grunn var forholdet til Manchester United mye viktigere enn forholdet til Rosenborg, selv om sistnevnte var mer suverene. Men jeg klarte ikke bestemme meg helt for et nytt norsk lag. Det ble gardering: Lillestrøm og Kongsvinger. Jeg klarte imidlertid ikke mobilisere den store entusiasmen for disse lagene, og da Odd Grenland rykket opp i 1999, tenkte jeg at jeg heller burde holde med dem, siden farslekta mi er fra Porsgrunn.

Da jeg ble med i Sosialistisk Ungdom, fant jeg ut at jeg heller burde heie på Vålerenga. De var arbeiderklasselaget fra Oslo øst, og jeg visste at jeg skulle flytte til Oslo etter

hvert. Men da jeg ankom tigerstaden i 2001, hadde Vålerenga rykket ned, så da sto jeg igjen med Odd som mitt lag.

Men jeg ble rimelig lei av å holde med middelhavsfarerne Odd, det var jo ingen ambisjoner der i gården, de gjorde det ikke spesielt bra, men var sjelden truet av nedrykk – altså maksimalt kjedelig å følge. Dessuten var jo Vålerenga blitt gode, så da Odd uventet rykket ned i 2007, var jeg klar for igjen å bli Vålerenga-supporter. Jeg hadde jo en viss følelse for laget, og gledet meg over at de vant seriegull i 2005.

I 2008 flyttet jeg til Oslo øst, og litt prøvende fortalte jeg til noen jeg kjente at med alle Vålerenga-flaggene i nabolaget, var det lett å la seg rive med. Men senere fikk jeg høre i selskap med samme bekjente at «noen jenter» byttet lag å heie på etter hvor de bodde, i studietiden i Bergen holdt de med Brann, mens da de flyttet for å jobbe i Oslo, ble de Vålerenga-supportere. Jeg følte meg truffet og bestemte meg for å forbli trofast mot Odd. Og de har rykket opp igjen. Og nå kjemper de for å holde seg eliteserien, og det er i det minste mer underholdende enn at de er middelhavsfarere.

NORSK SANGBOK – 3. UTGAVE

Vår kjære sangbok har kommet i ny utgave. Boka kom i 2012 og mange skoler har allerede tatt den i bruk. Den mangler imidlertid en anmeldelse – den kommer her.

Dette er tredje utgaven i den nyeste serien av Norsk sangbok. Den første utgaven kom i 1998. Boka var oransje av farge og ble veldig godt mottatt. Forventningene var store da 2. utgave kom i 2005 – den blå boka. Sangbokkomiteen sviktet oss ikke og leverte en veldig flott bok med stor genrebredde. Flere av våre elever har uttalt at det er den beste sangboka de har sett.

Det var derfor ikke uten grunn at forventningene til 3. utgave var høye. Sangbokkomiteen (som forøvrig har skiftet navn fra nemnd til komité) har bestått av Åsmund Mjelva, Heidi Granlund, Christian Killengreen og Johnny Fosse. Åsmund Mjelva og Johnny Fosse var også med i komiteen til 2. utgave.

VONDT Å MISTE SANGER

Over hundre sanger er byttet ut fra forrige utgave og boka inneholder nå 511 sanger. Det innebærer at flere sanger har kommet til enn dem vi har mistet.

Selv savner jeg noen av de gamle sangene, og kanskje aller mest *At the End of the Day*, *Det hainnle om å leve*, *Å den som var en løvetann* og *Tanta tll Beate*.

Det er vondt å miste sanger som en har et forhold til, men jeg har kommet fram til at savnet er til å leve med (vi har jo ennå eksemplarer av forrige utgave). Jeg ser jo også at dette er det store dilemmaet ved en revisjon: Det føles alltid verre å miste noe enn å få noe.

Så la oss heller se på noen av de mange nye sangene:

Jeg vil berømme sangbokkomiteen for å klare å bytte ut over 100 sanger og samtidig beholde balansen i utvalg, både

innen de ulike genrene og innen sentrale grupper/komponister.

UT MED FOLA FOLA BLAKKEN

Innen musikaler/filmer finner vi mange nye sanger, blant annet *All That Jazz* fra Chicago, *Big Spender*, *How deep is our Love*, *Hopelessly Devoted to You* og *You'll Never Walk Alone*.

Av Ballade, pop og rock har bl.a. *Cheerio*, *Dear Laughing Doubters*, *Diamanten*, *E6* og *En fin liten blome* kommet til.

Borte er *By By Blackbird*, *Someday my Price Will Come* og *Sir Duke* til fordel for *My Funny Valentine*, *Close to you* og *The Girl from Ipanema*.

Også innen folkemusikk/trad genren finner vi utskiftninger: Ut med *Der ligger et land* og *Fola fola Blakken*, inn med *Dei gamle fjell i syningom* og *Å eg veit meg et land*.

Beatles' *Norwegian Wood* og *Ticket to Ride* er erstattet med *Eleanor Rigby* og *Strawberry Fields*. Andre flotte tilvekster er *Mitt lille land*, *O helga natt* og *fødselsdagsangen*.

Valg av tonearter fungerer stort sett bra med en god balanse av gitarvennlige og pianovennlige tonearter. Kanskje kunne det bli tatt mer hensyn til

«amatør» – pianister og gitarister. Jeg kunne f.eks. ønsket at *Georgia* forble i C-dur i stedet for D-dur – selv om D-dur gir et mer «riktig» toneomfang. Komiteen har forhåpentlig vis oppdaget at en av akkordene ikke ble transponert – Hm7-5 --> C#m7-5.

Mens vi er inne på pirk: I engelske titler brukes store bokstaver, som *Killing Me Softly With His Song*. Men dette er ikke gjennomført. Eksempelvis finner vi titlene *I saw her standing There* og *Fields of gold*. Det er ingen stor sak, men greit å rette opp i ved neste opplag?

NOEN FLOTTE DETALJER

I registeret kan man slå opp både på tittel og begynnelsen på sangen. Dette gjør det lettere finne sanger. Boka har også genreregister, forfatter og komponistregister. Den korte rettleidingen til repetisjoner og akkorder er flott.

Alt i alt har sangboka fått et stort tidsriktig løft og samtidig som den har et rikt utvalg av stamsanger og høytidssanger. De fleste sangene er enstemte, men vi finner også en god del flerstemte arrangementer som kan egne seg for kor. Det føles også betryggende at elever har fulgt utvelgelsesprosessen tett.

Vi legger sangboka inn i skolepengene. På den måten kan elevene få med et flott minne fra skolen. Hvis vi i tillegg husker at musikk er den kunstformen som lettest fremkaller minner, kan vi sikre oss mange gode ambassadører for skolen i fremtiden.

Oppfordring: Kjøp sangboka og legg boka inn i skolepengene!

JOHN ÅGE DRØSDAL, AGDER
FOLKEHØGSKOLE

«Jeg vil berømme sangbokkomiteen for å klare å bytte ut over 100 sanger og samtidig beholde balansen i utvalg»

ALF VAN DER HAGEN: DAG SOLSTAD – USKREVNE MEMOARER

Dag Solstad, født og oppvokst i Sandefjord, sønn av husmor og ekspeditør Ragna Sofie Tveitan og kolonialhandler Ole Modal Solstad, eksistensialistisk orientert forfatter av moderne skjønnlitteratur, bosatt dels i Oslo, dels i Berlin etc. etc.

AV SIGURD OHREM

Slik kunne jeg, på trygg grunn, fortsatt denne anmeldelsen av den nyutkomne boken av Alf van der Hagen: *Dag Solstad – Uskrevne memoarer*.

Men jeg velger å avstå, og benytter heller sjansen til å introdusere Dag Solstad som Norges ubestridt største, nålevende forfatter (VG – 17.mars), og dessuten Norges betydeligste kunstner i dag, uansett sjanger (forlaget – på tittelbladet), og dermed får det være nok synsing og skryt for denne gang.

For Solstad og van der Hagen har, i nært samarbeid synes det som, begått en sann svir av et bokverk, et oppkomme av lokal- og kulturhistorie, anekdoter, leseanvisninger og litterære refleksjoner, gjennomsyret av boblende og, ikke minst, selvironisk (meta) humor, marinert i vellagret rødvin og sprudlende dialog. Boken er med andre ord, på tross av sitt omfangsrike volum, en jublende fryd å lese, og det holder fra start til mål.

HARALD HÅRFAGRE

Teksten er kronologisk bygd opp, ja her nøyer man seg ikke med å starte med begynnelsen, her begynner man før starten, med forfatterens slektstre, som i den frivole samtales euforiske rød vinsentusiasme ledes helt tilbake til Harald Hårfagre, og siden storbønder i Bø (på morsiden), og sagbrukskultur i

ALF VAN DER HAGEN
**DAG SOLSTAD – USKREVNE
MEMOARER**

OKTOBER FORLAG, 2013
495 SIDER
ISBN 978 82 495 0880 8
PRIS KR 399,00

Porsgrunn (på farssiden) via bindeleddet bestefar Solstad på Notodden, som hadde «fått en uvane med å stadig gå konkurs», men som dermed, nettopp av denne grunn, av påfølgende pekuniære årsaker, førte en omflakkende tilværelse, og dermed indirekte kom til å bidra til at Dags foreldre, Ragna og Ole altså, møtte hverandre og dermed ble et par for livet.

Etter denne feiende, nesten nasjonal-romantisk stemte introduksjon, kan man endelig ta fatt på det som muligens opptar den jevne leser av herværende magasin, nemlig det som handler om forfatterens oppvekst i den vesle byen Sandefjord på 40- og 50-tallet, med sine 15 kolonialbutikker og enda flere (landsby) barberere. I disse omfangsrike, og, det må sies, svært lesverdige, og, ikke minst, humoristiske, nesten folkloristiske kapitlene, tegnes et langt på vei forsonlig bilde av hjembyen, krydret med et oppkomme av tidligere ufortalte og andre mer velkjente anekdoter. Her får vi møte den vordende forfatter som visergutt-assistent, løkke-fotballkaptein, smuglitteratur-samler, nybakt bibliotek-kort-innehaver, travsport-stamtavle-ekspert, totalisator-løpergutt, skøytetid-samler, mislykket-leke-fallskjerm-avlører og mye mye mer. I det hele tatt tegnes det et bilde av en biografi som neppe kunne komme til full og uhemmet anvendelse for andre enn, ja nettopp, en forfatter av skjønnlitteratur. Fortellingen om

denne fasen av forfatterens liv og i disse tidlige kapitlene av boken, avrundes, naturlig nok, med russetiden, og her vil jeg benytte anledningen til å påstå at Solstad tar seg visse dikteriske friheter, også med sin egen biografi.

DEBUT SOM FORFATTER

For, som den interesserte beskuer av bibliotekets Solstadutstilling anno 2011 kunne bevitne, så opptre Solstad faktisk i en tønne på scenen, i russe-revyen våren 1961, og den omtalte sangen kommer, etter opptakene å dømme, nettopp fra Solstads munn og er av salige Jens Book-Jensen, presentert i en alt annet enn slett utførelse. Og, det skal herved avsløres, at også forfatteren, som for øvrig har «fotografisk hukommelse», selv har bevitnet dette, som interessant tilhører og beskuer av omtalte utstilling...

Etter denne lett provinsielle, men fascinerende, folkløristiske åpning, barker det avgårde, med innfall, utfall og betraktninger om litteraturkritikk, samfunnsånd, og levd og ulevd liv og uliv. Vi følger forfatteren gjennom hans erindringer av oppbruddet fra byen (Vekk herfra 1960–65), via hans debut som forfatter, hans gjennomslag, etablering og politisering som Akp-er, gjennom hans personlige krise på slutten av 80-tallet, henimot hans indre eksil og mer innadvendte og metafysiske orienterte tekster på begynnelsen av 90-tallet. Med suksessen med romanen *Genanse og verdighet* fra 1994 i kofferten, hvor Elias Rukla var viktig biperson og talerør, gifter han seg med sin nåværende kone, Therese Bjørneboe, og utgir deretter *Professor Andersens natt*, i 1996, en tilsynelatende kriminalintrige som foregår i juletiden. Ikke direkte irrelevant, boken spekulativt-åndelige temaer tatt i betraktning, skjer dette etter en reise det nybakte ekteparet foretok til det Hellige land, med Betlehem og Genesaretsjøen i horisonten. Det er etter utgivelsen av denne romanen det herostratisk berømte NRK-intervjuet med Eva Bratholm finner sted, hvor

«*For Solstad og van der Hagen har, i nært samarbeid synes det som, begått en sann svir av et bokverk*»

Solstad kategorisk nekter å svare på hennes notorisk upassende spørsmål, om han tror på litteraturen, og Solstad svarer, «Må jeg svare?». «Ja, du må svare». «Nei. Nei, jeg må ikke svare». For øvrig hevder Solstad i biografien at han stadig finner dette svaret fornuftig.

T. SINGER

Via den noe dystre romanen om *T. Singer*, som forfatteren beskrev som «avslutningen av sitt forfatterskap», og stadig setter svært høyt, er tid og sted kommet for tilbakevending til hjembyen som tema, i *16.07.41*, som ytre sett baserer seg på to temmelig detaljerte byvandring, først i Berlin, hans andre hjemby i denne tiden, og deretter en slags vandrende og dikterisk gjenopplevelse av hjembyen, gjennom lett forvirrende, litterære byturer i Sandefjords gater. Den boken vies for øvrig først beskjedent plass i biografien, trolig grunnet den omfattende, lokale innledningen. Vi får først, i bokens siste kapittel, servert flere interessante refleksjoner om litteraturens rolle i sin alminnelighet, og Solstads program i særdeleshet, og erfarer at han stadig er opptatt av det politiske, som i boken fra 2006, *Armand V. – fotnoter til en utgravd roman*. Mens han i sin foreløpige siste roman, *17. roman*, fra 2009, igjen vender seg innover og bakover, og hvor vi igjen møter den trøstesløse og Kierkegaardlesende Bjørn Hansen, kjent fra *Ellevte roman*, bok 18.

Og så, likevel, til slutt vender samtalen tilbake til *16.07.41*, til det visjonære åpningskapitlet i boken, der forteller (og forfatter?) møter sin avdøde far, som basunengel på en himmelsk sky, under en magisk flytur, på vei til Berlin.

Og nettopp dette kan vel passe også som en samlende metafor for fortellingene i denne rike og dypt fascinerende boken, skrevet ned av Alf van der Hagen, fortalt og bedrøkket av Dag Solstad og skriveren i felleskap. En himmelsk flytur over det Solstadske landskap, slik det kan se ut for et lesende publikum av i dag, men kanskje, i tråd med forfatterens uttalte ambisjon, også relevant om 20 eller 200 år?

Hvem er så denne boken for? Definitivt dem som setter særlig pris på Dag Solstad og hans banebrytende forfatterskap. Uten tvil også for den som er interessert i lokal- og/eller kulturhistorie. Med visse forbehold også for den som er ute etter å danne seg et mer korrekt bilde av forfatteren Dag Solstads biografiske og slektshistoriske bakgrunn.

«*Etter denne lett provinsielle, men fascinerende, folkløristiske åpning, barker det avgårde, med innfall, utfall og betraktninger om litteraturkritikk, samfunnsånd, og levd og ulevd liv og uliv*»

FESTSPILLUTSTILLINGEN
23. MAI–15. AUGUST
RASMUS MEYERS ALLÉ 5
BERGEN
WWW.KUNSTHALL.NO

FESTSPILL- UTSTILLINGEN BERGEN 2013

Gardar Eide Einarsson er årets Festspillkunstner. Siden Einarsson sist stilte ut i Bergen Kunsthall, sammen med Matias Faldbakken i 2004, har han inntatt posisjonen som en av Norges mest profilerte samtidskunstnere.

AV ØYVIND KRABBERØD

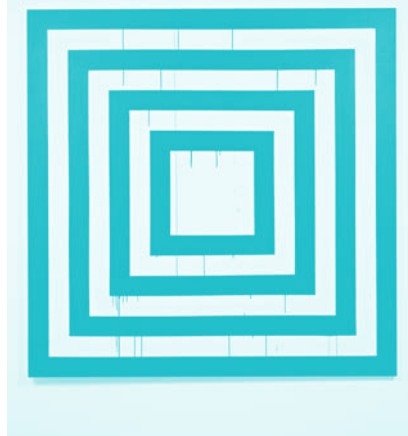
Med «Versuchsstation des Weltuntergangs» presenterer han en helhetlig sammensatt utstilling med utelukkende nye arbeider. Utstillingen er den 60. utgaven av den tradisjonsrike Festspillutstillingen i Bergen Kunsthall.

I Einarssons arbeider møter vi en tilsynelatende ugjennomtrengelig vegg av kodede meldinger og løse røve visuelle tegn hentet fra kunsthistorie, populærkultur og (gjærne kriminelle) subkulturer; forstørret eller abstrahert til de står i fare for å tømmes for sin opprinnelige mening. Arbeidene er minimalistiske, ikke bare i sin strengt sort-hvite utførelse eller i en viss formlikhet med minimalismen og geometrisk abstraksjon i kunsthistorien, men også i en kalkuleret tilbakeholdenhet som i noen tilfeller gjør arbeidene nærmest stumme eller ikke-kommunisierende. Bak denne overflaten finner man imidlertid et stramt og intrikat flettverk av mange lag med informasjon. Slik er arbeidene også ugjennomtrengelige på en annen

måte, i betydningen uuttømmelige og innholdsrike. Det som på ett nivå kan oppfattes som kynisk, kaldt og innforstått, rommer ofte også en oppriktighet og en dyptlodgende humanistisk impuls.

Stikkord som negasjon, motstand og opposisjon oppsummerer gjennomgangstonen i Einarssons skulpturer, malerier, collager og fotografier. Gjennom å undersøke ulike motkulturelle bevegelser, motstands fenomener og radikale avvikere fra vår nære histories randsoner, går referansene like gjerne til DIY hardcore punk eller skatekultur, som til terrorister, diktatorer eller massemordere. Outlawfiguren som en lovløs dissident har i seg elementer både av radikal individualisme og en generell motstand mot det bestående. Denne figurens mytologi kan man finne både i kunsten, populærkulturen og blant faktiske kriminelle, eller utsatte miljøer i samfunnet.

Einarssons utstillingspraksis har det siste tiåret fulgt en svært konsekvent tematisk linje. **Hver nye utstilling kan sees som et nytt ledd i en kontinuerlig sporing av det man kanskje kan kalle «motstandens ikonografi».** De tegn og symboler man kan lese ut av Einarssons arbeider henviser til fundamentale konfliktstrukturer mellom et kontrollsamfunn fra tiden etter 11. september 2001, og individets opprør og trussel mot sentralkraften. Samtidig viser Einarsson til historiske eksempler på tragiske, feilslåtte forsøk på å oppnå nettopp individuell frihet. Populærkulturens behandling av outsideridealet henter ofte sitt vokabular av myter, tegn og visualitet fra

Gardar Eide Einarsson, «Untitled (Tanker)», 2009
Acrylic paint on canvas / wooden stretcher
183 x 183 x 4 cm / 72 x 72 x 1 1/2 in
Unique/ SOGEE/P 2009-003
Private collection, Oslo, Norway. Courtesy of
STANDARD (OSLO), Oslo
Photographer: Vegard Kleven

eksempler i virkeligheten hvor utslag av ekstrem individualisme har resultert i terrorisme og kriminalitet. Slik flyter fiksjonen og virkeligheten over og inn i hverandre i en tett sammenkoblet vev.

Det visuelle språket knyttet til maktutøvelse og opprør kobles hos Einarsson dessuten til den kunstverden han selv er en del av, og som på mange måter også drives av en utopisk (ofte også feilslått) motstandsimpuls. Avantgardeidealet og forestillingen om kunstneren som et totalt fristilt individ var gjennomgående i modernismens kunsthistorie. Einarsson har bevisst og strategisk valgt å jobbe med denne tematikken gjennom kunstens eget tegnsystem, innenfor det «institusjonaliserte» kunstfeltet, og med det selvrefererende formale språket som utgjør samtidskunstens arena. På samme måte som i motstandskulturene han ofte henviser til, anerkjenner han også kunstfeltet som et system som balanserer mellom kommunikasjon og eksklusjon; der spørsmål om stil, konstruksjon av mytologi og reell politisk konflikt kan utspilles på samme tid.

Utstillingens tittel er et sitat fra den østerrikske journalisten, essayisten og satiriker Karl Kraus (1879–1936). Fra en økonomisk privilegert posisjon, og som del av den intellektuelle eliten i Wien på slutten av 1800-tallet, startet Kraus en uavhengig publiseringsvirksomhet med tidsskriftet Die Fackel (1899–1936). I sin gjennomført frie journalistikk og stadige angrep på maktapparat, korrupsjon og etablerte journalister, kan Kraus kanskje sies å være et tidlig eksempel på den typen uavhengig motstandsfigur som Einarsson ofte behandler i sine arbeider. Sitatet henviser til Kraus' omtale av dobbeltmonarkiet Østerrike-Ungarn (1867–1918) som et «laboratorium for verdensdestruksjon».

Gardar Eide Einarsson (1976) er født i Oslo. Han bor og arbeider i New York, Tokyo og Oslo.

GLOBALE MEDBORGERE OG DANNELSE I FOLKEHØGSKOLEN

Som medlem av Internasjonalt Utvalg i første halvdel av 1990-årene leste eg med interesse referat i Folkehøgskoen nr. 2, om seminaret IU hadde: Globale medborgere, dannelse og Folkehøgskolen. Eg er klar over at et kort referat ikkje kan gi eit heilt dekkande bilde av seminaret. Seminaret skulle diskutere folkehøgskolens internasjonale engasjement i dag og det internasjonale engasjement i framtida. IUs visjon sier noke om: «Hva slags dannelse elevane skal få med seg etter et år på folkehøgskole- å bli bevisste og aktive globale medborgere». Det blei lagt vekt på kor viktig det er med ny kunnskap, og at IU skal la seg inspirere og utfordras av globale endringsaktørar. Det blei peikt på viktigheten av å løyse verdas utfordringar.

Det undra meg at det i referatet nesten ikkje var nevnt noke om klimaendringar og global oppvarming. Rett nok blei det nemt ei «Lavforbruksuke» og noken ville ha eit kritisk blikk på studiereisenes innhold. Det skulle vera unødvendig her og argumentere for at global oppvarming og klimakrise er vår tids største utfordring. Faktisk så er det i dag brei enighet om at klimaforskerne har rett i at om relativt få år vil dei negative følgene av klimaendringene bli formidable. Til og med Statoil og Fremskrittspartiet erkjenner det. Det paradoksale er at viljen til å gjere noke med dette problemet er meir eller mindre fraverande hjå dei fleste. Det synest som om mange tenkjer at dei endringane som må til er meir byrdefulle enn dei endringane klimaendringane vil påføre oss. Da er det greitt å stikke hovudet i sanden og håpe på det beste og at andre skal gjere noko.

Eg er overbevist om at om få år vil denne holdniga endre seg. Da vil også søkelyset bli retta mot globale endringsaktørar. Eg må diverre sei at eg trur folkehøgskolen ikkje vil

kome godt ut i den evalueringa. Sett frå sidelinja, når eg les annonser om tilbud folkehøgskolen har, så er det ein heseblesande konkurranse mellom dei aller fleaste skolane om dei mest eksotiske studiereisene. Det er på andre sida av jorda at du kan oppleve det mest spanande. Eg er enig at mange unge ynskjer å reise og at det har mange positive sider. Likevel saknar eg ei seriøs drøfting om dette er ei bærekraftig utvikling, og om det i dagens situasjon er folkehøgskolens oppgave å forsera denne utviklinga. Dagens elevar er dei som må gjennom den radikale omstilling i levestett, og det er dei som vil få oppleve følgene av klimaendringane og global oppvarming.

TERJE GARVIK – MEDLEM AV SENIORLAGET I FOLKEHØGSKULEN

SVAR TIL TERJE GARVIK

Fyrst vil eg takke for tilbakemelding og kommentar til artikkelen om seminaret IU arrangerte i februar om «globale medborgarar, danning og folkehøgskulen». Det er flott at folkehøgskulefolk engasjerer seg i desse spørsmåla. Som Garvik skriv så får ein ikkje dekkja alle punkt i ein kort artikkel, noko han har heilt rett i, men det Garvik etterlys er eit større fokus på klimaendringar og global oppvarming.

Seminaret var ein del av IU sin fagfelleprosess, og skulle slik bidra til innspel til visjonen og tankar om kva folkehøgskulane sitt internasjonale engasjement er og skal vere. Som det kom fram på seminaret er berekraftig utvikling ein del av visjonen til IU og det å vere ein global medborgar inneber sjølv sagt å bidra til berekraftig utvikling for alle. Alle deltakarane som var representerte har ulike tema dei engasjerer seg spesielt i, t.d. kulturforståing, bistand eller miljø. Dette vart også synleg i samtalanene dei ulike gruppene hadde i løpet av seminardagen. To døme som vart trekt fram var Stavern folkehøgskule si lavforbruksveke, med tydeleg fokus på miljø og nord/sør

forhold, og Viken folkehøgskule med kulturutvekslingsfokus. Under siste del av seminaret fekk alle også dele kva ein ynskjer å jobbe med framover på sin skule. Då vart innhald på studiereisene, gjensidig kulturutveksling, forsvarleg friluftsliv, Grønt Flagg sertifisering av skolane, og mykje anna nemnt. Eg kan såleis forsikre Garvik om at miljø og klimautfordringar ikkje er eit fráverande tema når folkehøgskuletilsette møtast for å ta opp internasjonale tema.

Når det er sagt så meiner eg at folkehøgskulane med fordel kan rette meir fokus på utfordringar og moglegheiter me har når det gjeld å ta vare på kloden. Eg er heilt einig med Garvik om at det er problematisk at mange folkehøgskular reiser både ein, to og tre gongar med fly til utlandet i løpet av eit folkehøgskuleår, i staden for ei lengre reise, eventuelt å reise berre med miljøvenlege transportmidlar. Argumentet er ofte at fleire turar til utlandet er lik fleire elevar til skulen. I boka «Reisens pedagogikk», utgjeven av NKF i fjor haust, bidrog IU med ein tekst om berekraftige folkehøgskulereiser. Her finn ein nokre konkrete forslag til korleis ein kan gjere reisene meir berekraftig. IU har også i fleire andre samanhengar tatt opp spørsmål kring berekraftig utvikling, både på internasjonalt seminar, i folkehøgskuleblada og på seminar i samarbeid med Stiftinga Idébanken. Berekraftig utvikling er med andre ord eit prioritert fokus i IU sitt arbeid.

Eg håper, som Garvik, å sjå meir fokus på berekraftig utvikling i folkehøgskulen i tida framover, og IU vil bidra til dette der me kan.

BRITA PHUTHI, INTERNASJONAL SEKRETÆR I FOLKEHØGSKOLERÅDET

NEDGANG

Ei samla oversikt over søkinga til norske folkehøgskular viser at det i år er 8 prosent færre som har takka ja til ein skuleplass samanlikna med same tidspunktet i fjor.

NATIONEN 15.4.2013

BEKYMRET

– Vi er jo veldig bekymret for det. Vi mener at et år på folkehøgskole gjør at man får den tenkepausen som er fornuftig å ta, som vil gjøre at det ikke blir så stort frafall i videre utdanning, mener Birch.

NRK ROGALAND 15.4.2013

RART

– Det synes jeg er rart. Det skulle egentlig gått andre veien. Jeg mener at flere folk skulle opplevd folkehøgskole, sier Henrik. Marthe mener at folkehøgskolen har hjulpet henne veldig mye.

– Jeg hadde ikke peiling. Nå er jeg ganske sikker. Det er et bra tenkeår, sier hun.

NRK ROGALAND 15.4.2013

LYTT TIL HJERTET

Rådgiveren kan ikke gjøre valget for studentene, men han kan gi gode råd på veien.

– Gode studievevaner er nøkkelen til suksess, men det har sammenheng med interessen og antallet timer man bruker på å studere.

– Bør man følge hjertet eller fornuften?

– Min erfaring er at dess yngre du er, dess mer må du lytte til hjertet dit. Vettet kommer ikke før du har fylt 25 år. Hvis man klarer å trekke inn fornuften, så bør man selvsagt gjøre det, sier han.

ADRESSEAVISEN 12.4.2013

KALENDER 2013

05.08.–08.08.	Kurs for nye tilsatte i folkehøgskolen, Nansens skolen
09.08.	Dagsamling nye rektorer/ledere i folkehøgskolen, Oslo
16.09.–18.09.	Informasjonsseminaret 2013, Oslo
23.09.	Kurs for nye tillitsvalgte, Sanner Hotell, Gran
19.09.–20.09.	Internasjonalt seminar 2013
24.09.–26.09.	Tillitsvalgtkonferansen 2013, Sanner Hotell, Gran
30.09.–02.10.	Distriktsmøte i D6, Hallingdal fhs
07.10.–10.10.	Distriktsmøte i D1 (Nordnorsk møte), Lofoten folkehøgskole
07.10.–08.10.	Distriktsmøte i D7 Holtekilen folkehøgskole
14.10.–16.10.	Distriktsmøte i D2 (Trøndermøtet), Peder Morset fhs
05.11.	Årsmøte i IF, Oslo
06.11.	FOLKEHØGSKOLE-KONFERANSEN 2013, Lærernes Hus, Oslo
07.11.	Rektorforum/ledelsesforum 2013

Kalenderen finner du på www.folkehogskolene.net

Hold deg orientert og delta i debatten på www.frilyntfolkehogskole.no.

Kan lastes ned på din smartphone med en scanner, for eksempel appen RedLaser.

HVORFOR JOBBER DU I FOLKEHØGSKOLEN?

KARI EVJEN, ASSISTERENDE REKTOR VED RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

Kari Evjen er datter av Gaute Gunleiksrud, tidligere rektor ved Nansens skolen og lektor ved Ringerike folkehøgskole. Hun har en master i utdanningsledelse og kom fra en stilling som ass. rektor ved Rosthaug videregående skole.

Jeg har tidligere jobbet i videregående skole og sett hvordan den ordinære skolen ikke passer for alle. Folkehøgskolen ivaretar alle, også de som ikke lykkes i det tradisjonelle skoleløpet. Her slipper vi å gi elevene nederlagsfølelse. Folkehøgskolen legger til rette for at elevene opplever mestring gjennom faglige og individuelle utfordringer. Det beste med å jobbe i folkehøgskolen er friheten og motivasjonen til elevene. Jeg har mange samtaler med elever som trenger ekstra støtte og oppfølging. Dette opplever jeg som svært meningsfylt. I tillegg er faget helsedans spesielt givende, fordi jeg får være med på mange verdifulle øyeblikk sammen med våre elever og psykisk utviklingshemmede gjester.

SINDRE VINJE

HOLD DEG OPPDATERT OG SI DIN MENING PÅ WWW.FRILYNTFOLKEHOGSKOLE.NO

Signe og Daniel Kondo fra Japan.

HVA SKJEDDE:

MINNEFONDET AV 8. MAI 1970–2010

Mange har nok sett på stipend fra Minnefondet som en mulighet til å komme til Norge, uten annet formål enn å skaffe seg en bedre framtid. Et søknadsskjema kunne derfor være «gull verd». Men de aller fleste hadde studieoppholdet i Norge med som en del av sin utdannelse.

ARILD BØE, EKSPEDISJONEN AV MINNEFONDET

statuttene for Minnefondet het det at alderen på de som kunne søke om stipend måtte være mellom 18 og 22 år. De fleste folkehøgskolene hadde på 1970-tallet, den tiden Minnefondet ble grunnlagt, 16-års aldersgrense for å bli opptatt som elev. Det betydde at stipendiatene fra Minnefondet hovedsakelig var eldre enn de andre elevene, i alle fall fram til ca år 2000. Mange av dem hadde også universitetsutdannelse.

Fleire av elevane som kom, har hatt stort utbytte av året, skriver Øystein Sundvoll, rektor på daværende Birkeland folkehøgskole – nå FHS Sørlandet og styreleder i Minnefondstyret fra 1993–2001. Eg tenkjer i øyeblikket på ei jente frå Polen som gjekk hos oss. Ho har tatt si doktorgrad på Knut Hamsun si diktning. No underviser ho i norsk på universitetet i Gdansk.

for ungdom fra andre land som ønsker å knytte nærmere bånd til vårt land.

Det ble foreslått å bevilge 5 millioner kroner til et fond med sikte på å åpne folkehøgskolene og lignende allmenndannende skoler for ungdom fra andre land.

«Forslaget er basert på at renteavkastningen skal kunne gi muligheter for årlige stipend til 30–40 personer. Folkehøgskolene er særlig skikket til å gi en innføring i norsk kulturliv og samfunnsliv, og skolenes indre sosiale liv ligger vel tilrette for å tjene fellesskapet mellom ungdom uten hensyn til grenser og skiller som skaper avstand mellom mennesker,» heter det i framlegget.

«Etter komiteen sitt syn vil takken til våre allierte få et bedre uttrykk om stipend fra fondet blir gitt til ungdom fra alle nasjoner.» (St.prp. nr. 135).

SØKERE OG STIPENDIATER

I tiden 1970–2010 år har Minnefondet delt ut stipend til nærmere 1200 ungdommer fra 104 land i alle verdensdeler. Søknadsmassen har vært omtrent ti ganger større, så rundt regnet 12 000 unge mennesker fra hele verden har hatt drømmen om et år på folkehøgskole i Norge disse årene. Nærmere 90 folkehøgskoler har tatt imot stipendiat i løpet av de 40 årene som Minnefondet eksisterte.

Søknader om stipend fra Minnefondet har svingt i perioder. Flest var det i skoleåret 1987–88 med 670 søkere, og færrest i 2009–10 med 140 søkere. Men en kan trygt si at søkermassen har vært jevnt god i alle år, så det har aldri vært problem med å finne gode kandidater. Dette har også gjort det mulig å velge de man tror vil ha utbytte av et slikt stipend, og dermed oppfylle

OPPRETTET AV STORTINGET 1969

Minnefondet av 8. mai 1970 ble opprettet av Stortinget i 1970. Ved en kongelig resolusjon 17. oktober 1969 ble det oppnevnt en komite for å forberede 25-årsjubileet for frigjøringen 8. mai 1945. Framfor å lage en bauta eller en minnestein, ønsket komiteen at det skulle opprettes et fond til beste

«I tiden 1970–2010 delte Minnefondet ut stipend til nærmere 1200 ungdommer fra 104 land i alle verdensdeler»

de intensjoner som styret i sin tid satte for å motta stipend fra Minnefondet.

STYRET OG EKSPEDISJONEN

Departementet utnevnte til enhver tid styret for Minnefondet av 8. mai 1970. Første styreleder var: Arne Okkenhaug (1971–75). Så kom Kåre Norum (1975–78), Turid Dankertsen (1979–84), Alf-E. Ljøstad (1985–1993) og Øystein Sundvoll (1993–99). Fra da av hadde Folkehøgskolerådet blitt overdratt styrefunksjonen.

Ved opprettelsen og fram til 1973 var det departementet som hadde ansvaret for ekspedisjonen av Minnefondet ved tilsynsmann Stein Fossgard. Da ble ekspedisjonen overført til Informasjonskontoret for folkehøgskolen (IF). Rektor på Holtekilen (dengang Baptistenes folkehøgskole), Jens Øen, var leder av kontoret fra starten av og fram til han ble tilsynsmann i 1978. Kåre Grytli tok så over som informasjonssjef og leder av Minnefondets ekspedisjon. I 1986 ble Tormod Hægeland tilsynsmann etter Øen og dermed ny sekretær for Minnefondet. Ekspedisjonen for Minnefondet ble i 1985 overført fra IF til IKF (Informasjonskontor for kristen folkehøgskole). Leder av ekspedisjonen var til å begynne Ivar Flaten, dernest Bjørn Arild Hatlem, begge informasjonssekretærer, før Øystein Kydland ble ansatt som leder for Minnefondets ekspedisjon i tiden 1991–1993. Fra da av og fram til Minnefondets avvikling i 2010 har Arild Bøe hatt denne funksjonen.

SØKNAD OM UTVIDELSE AV KAPITALEN

De første årene var det utdelt mellom 50 og 60 stipendier i året. Det har ved flere anledninger vært gjort framstøt overfor myndighetene om å utvide Minnefondets kapital, da avkastningen med tiden ikke sto i stil med kostnadsutviklingen, noe som medførte at antall stipendier gikk gradvis nedover. Verst

«Flest søknader var det skoleåret 1987–88 med 670 søkere»

var det på slutten av 1990-tallet da man ikke kunne tilby mer enn ti stipendier i året.

Flest stipendiater har det kommet fra USA (97), Polen (83), England (67), Canada (64) og Tyskland (64). Fordelt på verdensdeler har det kommet 671 stipendiater fra Europa, 161 fra Nord-Amerika, 120 fra Afrika 110 fra Asia, 67 fra Sør-Amerika og 39 fra Oseania.

SØKNADSPROSEDYRE

For å skaffe seg best mulig grunnlag for å kunne sammenligne de forskjellige søknadene hadde styret utarbeidet søknadsskjemaer som ble sendt ut til de aktuelle søkerne. Skjemaene ble etterhvert forbedret og trykket opp på engelsk, fransk, tysk og norsk og sendt ut på forespørsel. Skjemaer på engelsk og fransk gikk det mest av. Lite på norsk og tysk.

På 1980-tallet var 80–90 % av alle utsendte skjemaer på engelsk. Disse skjemaene hadde vært uendret siden 1973, og behovet for revisjon var sterkt tilstede. Etterhvert gikk man på 1990-tallet mer og mer over til bruk av data og internett. Skjemaene ble også laget på data og sendt ut elektronisk. Det gjorde at man raskt kunne tilpasse skjemaet de endringer som ble gjort.

Søknadsfristen for å søke om stipend var 15. mars. Med så sen søknadsfrist ble det mye arbeid utover sommeren både med å skaffe oppholdstillatelse og utplassering av stipendiater på skoler. Erfaringene viste også at når man fikk svar fra Minnefondet først i begynnelsen av mai, falt noen stipendiater fra. De

hadde allerede bestemt seg for andre studier innen den tid. Det kunne da være problematisk å få fylt opp varannplasser like før skolestart. Det ble derfor bestemt å framskynde fristen til 1. november året før. Dette førte til at søknadsmengden ble noe mindre, men kvaliteten på søkerne bedre, så det totale antall kvalifiserte søkere ble ikke mindre. Utfra de kriterier som har vært brukt for stipendtildeling kunne faktisk flertallet av søkerne bli tilbudt stipend.

AVVIKLING AV MINNEFONDET AV 8. MAI 1970

Da det ikke lyktes å øke kapitalen for Minnefondet, fattet Stortinget i desember 1999 det vedtak at Minnefondet skulle avvikles ved å bruke av kapitalen til stipendier.

Departementet har bedt Folkehøgskolerådet overta styrefunksjonen for fondet i avviklingsperioden. ... Det har vært en forutsetning at fondet i avviklingsperioden skal kunne tildele ca 25 stipendier årlig.

Skoleåret 1971/72 ble de første stipendiene fra Minnefondet utdelt. En av de som fikk stipend den gang var Daniel Kondo fra Japan. Skoleåret 2010/11 ble de siste stipendiene utdelt, og en av de som fikk stipend det året var Signe Kondo, Daniel Kondos yngste datter. Så på en måte kunne man si at de var med på å slutte ringen.

Så til slutt en kort, men hyggelig hilsen fra en av folkehøgskolene, som kanskje forteller at også skolene har hatt stor glede av Minnefondstipendiater.

Vi på Pasvik folkehøgskole takker alle dere som har administrert Minnefondet gjennom en årrekke. Synd det er slutt. Godt jobba.

Mvh
Pasvik folkehøgskole
Åsmund Røst

FREDSPRIS TIL SAMIRA

Samira Srur Allison fekk fredspris frå elevane ved Bømlo folkehøgskule for sitt fredskapande arbeid som rektor ved folkehøgskulen «The new Abrahamcenter for languages».

Den beskjedne pedagogen og fredsskaparen kom til Bømlo sist sundag og budde på internatet ved Bømlo Folkehøgskule fram til torsdag, for å kunne ta imot prisen og halda foredrag om situasjon mellom Palestina og Israel. Med seg på turen hadde ho Mohsen Ghazali, koordinasjonsleiar for FN's utviklingsprogram i Gaza.

I den innleiande talen av elev Pernille Antonsen Guttormsgaard, kunne ho mellom anna fortelja: – Etter at me elevane vart einige om at ekstremisme er vårt tema for fredsfestivalen, kom me over ei unik historie om ein folkehøgskule lokalisert i Gaza, og ei dame med namn Samira Srur Allison som har drive denne skulen gjennom tju år.

Samira er ei dame som lærer palestinanarane hebraisk og israelanarane arabisk. Eg var sjølv på vestbreidda med psykologiklassen før jul. Menneske som Samira skaper fred. Arbeidet ho driv med er svært viktig, fortalde Pernille Antonsen Guttormsgaard.

Ho fortalde vidare at skulen Samira Srur Allison driv, fokuserer hovudsakleg på at palestinanarar og israelanarar skal læra kvarandre sitt språk og i tillegg omgås kvarandre ved hjelp av sosiale aktivitetar.

– Samira legg stor vekt på at ho er politisk nøytral og berre vil at folk skal snakka saman.

Det er viktig for henne at denne skulen ikkje blir brukt som eit politisk middel frå nokon si side, fortalde Antonsen Guttormsgaard.

Samira fekk eit diplom, ein blyant-teikning fint innramma og 15.000 kroner som elevane hadde samla inn til støtte for Samira sitt arbeid ved folkehøgskulen i Ghaza. Skulen heiter «The new Abrahamcenter for languages».

5.000 elevar har vore innom folkehøgskulen hennar på Ghaza, seier Maren Langvik Eilertsen, elev ved linje for Afrika, fred og solidaritet. Ho er ein av leiarane i årets fredsfestivalkomite ved Bømlo Folkehøgskule.

KLIPPET FRA BØMLO-NYTT

NY REKTOR PÅ VEFSN FOLKEHØGSKOLE

Cathrine Markussen (42) blir ny rektor på Vefsn Folkehøgskule «Toppen». Hun starter i den nye jobben 1. august i år.

– Etter at jeg fikk tilbudet om rektorstillingen har jeg tenkt nøye gjennom om jeg er klar for å ta ansvaret det er å lede folkehøgskolen. Og det er jeg. Toppen har gode lærerkrefter med masse ressurser og det blir en spennende oppgave å være med å utvikle skolen.

Markussen har tidligere jobbet som lærer ved skolen. Hun har også jobbet som lærer ved Mosjøen videregående skole. De tre siste årene har hun jobbet som prosjektleder ved Mosjøen og Omegn Næringssselskap.

HELGELAND ARBEIDERBLAD

SUND SATSER ØKOLOGISK

Hurra! Fra i dag er økologiske Røros meieri vår hovedleverandør på meieriprodukter :)

SIER DE PÅ SIN FACEBOOKSIDE

SELJORD FOLKEHØGSKULE FÅR NY LEDER

Arve Husby blir ny rektor på Seljord Folkehøgskule fra 1. august. Husby har erfaring fra skoleverket som både lektor og rektor. De siste

fem årene har han vært daglig leder/ rektor ved Steinerskolen i Trondheim. Han er universitetsutdannet innen historie, statsvitenskap, økonomi og ledelse. Husby er fra Trondheim. Ved siden av å være familiemann har han vært ekspedisjonsleder på toppturer og skiturer i de fleste verdensdeler. Arve Husby overtar etter Terje Heggernes som takker for seg etter fem år på Seljord Folkehøgskule.

ØK

VIL BYGGE NYTT INTERNAT

Skogn Folkehøgskole låner 25 millioner kroner, og har fått kommunal lånegaranti for å realisere byggeplanene for sitt nye internatbygg.

Dagens internatbygg er gammelt og lite tilpasset, og oppfyller heller ikke universell utforming. Derfor ønsker Skofo-ledelsen å investere 25 millioner kroner i et nybygg for sine elever.

– Skolen har kommet til at et nybygg vil være mer formålstjenlig og økonomisk forsvarlig enn en ombygging/rehabilitering, og vil dessuten være mindre belastende i byggeperioden, sett i forhold til den løpende driften, heter det i saksopplysningene til formannskapet.

Ifølge folkehøgskolens beregninger vil økt statstilskudd, økt sommerkapasitet, økte elevbetalinger og reduserte kostnader knyttet til vedlikehold og drift, trygt forsvare kapitalkostnadene med et lån i denne størrelsesorden.

LEVANGER-AVISA

NEI TIL FOLKEHØGSKOLE

Indremisjonsforbundet har fått nei på søknaden om å starte opp Ørskog folkehøgskole på Sjøholt på Sunnmøre, skriver sambåndet.no

Men et nei fra Kunnskapsdepartementet stanser ikke planene fra ImF.

Karl Arne Austnes, kretsleder i Sunnmøre Indremisjon, presiserer at det ikke er selve prinsippet – at Indremisjonsforbundet skal få drive skolen – det er sagt nei til, men den midlertidige godkjenningen for oppstart nå fra høsten av.

Folkehøgskolen er tenkt å være i lokalene til den nedlagte videregående skolen på Ørskog. Bygget, som i sin tid var kjent som Husmorskolen, har internatplasser til 25 elever.

DAGEN

LITT MINDRE VERDIGHET TAKK!

Sannsynligvis er «verdighet» et velegnet ord hvis man ønsker å fjerne fokus fra det som betyr noe og over til det som ikke betyr noe. De narkomane, romfolket, de prostituerte, tiggrerne, alle med psykiske problemer, med anoreksi og fysiske plager – de får det ikke substansielt bedre av at det norske språket nå renner over av «verdighet».

Det som hjelper dem er bedre husvære, rene klær, godt kosthold, tett oppfølging og meningsfulle aktiviteter. Men det er klart: For alle oss som har nok, så er det deilig å vite at vi slipper unna med litt god oppførsel mot de nederst nede. Da slipper vi å gjøre fattigdom til et politisk spørsmål.

Jeg skjønner at det er vanskelig å være kronprinsen og Røde Kors. Det er begrenset hva så apolitiske institusjoner kan og bør si. Men det er en fattig strategi å gi seg hen til ordmagi. Det må være mulig å kreve helt reelle materielle forbedringer av folks levekår. Det er det som forandrer liv. Bare spør en uteligger hva han ønsker seg.

Han svarer neppe verdighet.

ERLING DOKK HOLM I MAGASINET
DAGBLADET

ESTETISKE FAG OG MATTE

– De landene som scorer høyt på fag som lesing, skriving, matte og naturfag, er også land som satser på estetiske fag, sier Bergroth-Plur.

Det er ikke mulig å bevise noen kausal sammenheng mellom suksess innen de ulike faggruppene. Likevel ser mange nå på hva som gjøres i Finland, Slovakia og Canada – land som både satser på estetiske fag og gjør det bra i matte/naturfag/lesing. I Finland utgjør estetiske fag 20 prosent av timetallet, viser læreplanen fra 2012. I tillegg legges undervisningsformer fra estetiske fag til grunn i en rekke andre fag.

I finsk skole gikk det lenge bra, men på et tidspunkt bestemte politikerne seg for å redusere satsingen på estetiske fag. Da falt kvaliteten. Resultatene i andre fag ble svakere, de sosiale miljøene ble dårligere. Etter hvert skjønte man at

kutt i estetiske fag ikke var veien å gå, sier Bergroth-Plur, som selv er finsk, men bosatt i Ås.

MORGENBLADET

GENERASJON MEG

De unge kalles status quo-generasjonen fordi de ikke har noen trang til opprør og ikke brenner for noe utover egen hverdag og karriere. Andre merkelapper kan være Plommen i egget-generasjonen eller Skummer fløten-generasjonen, eller rett og slett Streberne, eventuelt for De som forventer 100 prosent effektivitet-generasjonen. De leser leker, pucker, jogger og bruker trenings appen uhyre systematisk. En annen nærliggende begrep er Vellykket-generasjonen, de framstår ofte som ekstremt selvsikre, cv-flinke og pene i sitt tøy. Eventuelt: «Me, Myself, I»-generasjonen som er en gammel visesang som unge ville spy av. For verden utenfor bloggen og slankeuren eksisterer knapt.

Siden det er et voldsomt press for å score høyt på alle parametere, har vi også fått en Angst og selvskader-generasjon og en Gi opp med en gang fordi det uansett aldri er bra nok-generasjon som dør innvendig før de er 25.

... Jeg blåser i at jeg nå virker gammel og sur. For meg virker mange tenåringer så underlig streite og uengasjerte. Hva tenner dem, bortsett fra stilig sex og feite sydenturer? Hva provoserer dem, bortsett fra falske UGGS og Canada Goose-jakker? Når jeg leser i Aftenposten om unge jenter som elsker å bake cup cakes og drømmer å ha et stort forlovelsesselskap, skjønner jeg faktisk ingenting.

Det har stadig blitt spådd at det ville komme en generasjon Alvor med vekt på inderlighet og ideologi. Den er jammen ikke så lett å få øye på. Da må i så fall inderligheten handle om det brennende ønsket om å komme på TV.

TRUDE RINGHEIM I MAGASINET
DAGBLADET

SMÅBØNDENES FOLKEHØGSKOLE

– ET EKKO FRA FOLKEHØGSKOLEHISTORIEN

Småbøndenes Folkehøgskole i Guatemala går i fotsporene til folkehøgskoler 140 år før den.

TEKST OG FOTO: MORTEN ALMAAS

«Her er 23 guatemalanske og norske ungdommer med på en dannelsesprosess basert på Maya-folkets kosmologi, Paolo Freires pedagogikk og den nordiske folkehøgskoleideen»

Morten Almaas, prosjektkoordinator for Folkehøgskole-brigaden ved Sund Folkehøgskole. Våren 2014 reiser neste folkehøgskole-brigade til Guatemala, www.sund.fhs.no

Det er vel ikke mange steder, hvor kløften mellom bonden og de dannede er saa stor som her i landet, ikke mange steder, hvor de har saa vanskelig for at tale med hinanden. Thi det er ikke mange steder, hvor dannelsen i den udstrækning som her er indført vare, uden rod i den hjemlige grund. Og det gjør det selv-sagt tungt tilgjengelig for bønderne.

Istedenfor å være ordene til Christopher Bruun fra 1870-tallet kunne dette være skrevet her og nå, på Småbøndenes Folkehøgskole i Guatemala. Her er 23 guatemalanske og norske ungdommer med på en dannelsesprosess basert på Maya-folkets kosmopolis, Paolo Freires pedagogikk og den nordiske folkehøgskoleideen.

LITEN SKOLE I FJELLET

Det er en liten folkehøgskole som har begynt å spire i et av de mest aktive vulkanske områdene av fjellkjeden som har hevet det amerikanske kontinentet opp fra havet. Det er med barneføtter vi tumler rundt på skuldrene til giganter. Vi er vår vår posisjon i historien, og på samme måte som en folkehøgskole må kjenne sin identitet og opprinnelse, er det elementært at studentene gjør det samme. Vi lar det være vårt første steg ut i dannelsen.

Vi tar utgangspunkt i det vi kan. Det er ingen som kjenner virkeligheten til guatemalanske ungdommer som de kjenner den selv. *Hvem er jeg? Hvor kommer jeg fra?* var de første spørsmålene vi stilte oss selv. *Hvem er vi? Hvor kommer vi fra?* var neste og er ved første øyekast en langt større utfordring.

Historie og mayakultur er modulene hvor svarene på ovennevnte spørsmål skal oppstå. Modulen bærer to navn: «å forstå vår historie» og «historiens andre ansikt».

«Å forstå vår historie» handler om å ta tilbake retten til å definere egen historie. Vi søker vår egen identitet og ser hvor vi kan finne spor av den i folkets historie.

Det andre ansiktet er vårt eget, og folkets, ikke det manipulerende ansiktet til seierherrene på historiens slagmark. Det handler om valg av perspektiv og hvem som har tatt valgene for oss. For tiden gjør vi gruppearbeid med utgangspunkt i Wikipedia og det offentlige skolesystemets versjon av Christopher Columbus sine seilaser og oppdagelser. Det er slik studentene selv oppdager at det legges større vekt på seilskutenavn, enn de både fatale og livgivende konsekvensene av møtet mellom to kontinent.

LÆRDOMMER FRA MAYA-KULTUREN

Maya-kultur som fag har også sitt historiske aspekt; *fordi det er vore egne forfædre, den fortæller om*. Bruun skriver utførlig om Nordens historie slik den lever i eventyrene, folkevisene og i den eldre *Edda*. Når vi diskuterer opprinnelsen til de første menneskene på det amerikanske kontinentet, er mayaenes hellige bok *Popol Vuh* en vel så naturlig kilde som moderne forskeres hypoteser. Og hva er det som oppstår når vi holder mytologi og vitenskap opp mot hverandre?

Vi er visse paa, at om dette lykkes os, skal det give dem god hjælp til at tænke dybere over menneskelivet i det smaa, saaledes som de ser det omkring sig og i sig.

Dessverre er det slik at forholdene ikke ligger veldig godt til rette for en folkehøgskole i Guatemala. Her er en stat som ikke evner å ta hånd om innbyggerne sine. Her er en maktelite bestående av en håndfull familier. Sosial sikkerhet avhenger av størrelsen på lommeboka. Den offentlige utdannelsen er langt unna virkeligheten til folket. Private utdannelsesinstitusjoner florerer, er sosialt ekskluderende på grunn av høye kontingenter og er sentrert rundt de store byene. Multinasjonale selskaper har fritt leide og betaler omtrent ikke skatt. Naturressurser og dyrbar jord etes opp av gruvedrift, sukkerrør, Afrika-palme og kaffe som eksporteres. Alt dette skjer i et land der flertallet av innbyggerne er bønder og tilgangen på tilstrekkelig jord blir knappere for hver generasjon.

POSITIV GROBUNN FOR FOLKEHØGSKOLE

Det er grobunnen med negative fortegn for en liten folkehøgskole. Hva så med den positive? Forestillingen om et folk er rotfestet på hele det amerikanske kontinentet. Ånd skorter det ikke på. I det guatemalanske høylandet er langt på vei de fleste mayaer. Her har en flere tusen år gammel åndstradisjon overlevd århundrer med undertrykkelse. En åndstradisjon som i de fleste aspekter er koblet opp mot den praktiske hverdagen. Å reise et hus for eksempel, er å gjenspeile selve skapelsesberetningen, slik den fremstår i mytisk språkdrakt når fire besteforeldre reiste seg i hvert sitt hjørne av verden.

Det er en åndelig praksis som neglisjeres i det offentlige, bortsett fra når den kan utnyttes kommersielt ved for eksempel turisme. Eller når den kan utnyttes kulturelt som folkløsepreget representasjon. Folkekulturen behandles i det offentlige som noe som har vært, som noe utdødd og kun eksisterende i arkeologien.

Tegning, teater og språk er komplementære fag her på skolen. I motsetning til i Norge, hvor vi innbiller oss en tidsklemme, er den særs reell i Guatemala. Arbeidstider og rutiner fra kolonitiden henger igjen i det private næringslivets interesse og gir folket lite tid til overs til fri utfoldelse og frie kunstuttrykk.

Nettopp dette skaper behovet for et rom hvor ungdommer kan få være det de er, unge begeistrede mennesker i skjæringspunktet mellom barndom og det voksne. Småbøndenes Folkehøgskole skal være et sted hvor ungdommer kan få leve ut sin begeistring og sitt engasjement. Her er det et uttalt mål at ungdommene skal finne seg selv som subjekter i det historisk-poetiske, som ledere og aktører i en virkelighet i konstant bevegelse. Christopher Bruun skriver «Vi frister at lære dem at tænke over livet» og at det er det første «faget» i folkehøgskolen. Her kaller vi det å skape bevissthet om virkeligheten for å være i stand til å endre den.

Bruuns *Grundtanker* er et av mange ekko som klinger i samklang med skoleklokka her på Småbøndenes Folkehøgskole.

Alle sitater *Folkelige Grundtanker* av Christopher Bruun.

STUDENT-FRAFALL KOSTER 6,5 MRD I ÅRET

Gisle Tungland

Amesto People har samlet 10 gode råd for deg som skal velge studieretning:

1) Prøv din fremtid.

Tenk 10 år frem i tid. Hvor er du da hvis du velger akkurat denne utdanningen? Hvilken jobb har du, blir du glad av den, og tjener du nok til å leve som du ønsker?

2) Vært brutalt ærlig mot deg selv.

Hva er du flink til? Har du det som trengs, eller bør du fylle på med noe annet før du søker drømmestudiet?

3) Snu i tide.

Finner du ut at du har valgt feil, og vil endre studieretning, betyr ikke dette slutten på karrieren din.

4) Er du usikker?

Ikke ta et friår. Velg generelle fag som er allmenntilgitt, eller ta et år i utlandet. Språk og økonomi er basiskunnskap.

5) Gjør research.

Søk informasjon på nettet. Snakk med noen som har din drømmejobb. Hvordan er jobben i praksis? Vil du ende opp som denne personen?

6) Oppsøk motstand.

Snakk med de som er uenige i ditt utdanningsvalg. Kanskje de har litt rett?

7) Ikke gjør som mora di sier.

Hør på gode råd, søk kunnskap, men bestem selv. Det er *din* fremtid.

Over 40 prosent fullfører ikke studiene. Det koster samfunnet dyrt.

Tidligere denne uken ble det lagt frem nye rekordtall for søkere til høyere utdanning.

Samtidig er det stadig flere som faller fra underveis i studiene, skriver Studvest.no.

41 prosent av dem som begynte på en grad i 2000 fullførte ikke innen ti år. Med dette som utgangspunkt har Norsk Studentorganisasjon (NSO) beregnet at frafall koster samfunnet omtrent 6,5 milliarder kroner i året.

Dette er vanvittige tall mener nestleder André Almås Christiansen i NSO.

DN TALENT

DAGSPRESSEN BLIR TEGNFATTIGERE

«Kvalitetsjournalistikk er på retur, og form er blitt viktigere enn innhold», konkluderer Mats Svegfors, tidligere sjefredaktør i Svenska Dagbladet etter å ha talt opp antall tegn de siste 20 årene.

Det er Journalisten som forteller om den svenske medietungvekterens sørgelige oppdagelser om papiravisenes utvikling. Kort sagt er antall tegn hver utgave av avisene bruker på de sentrale temaene innenriks, utenriks, politikk og nyheter halvert og vel så det på 20 år. Eksempelvis skriver Svenska Dagbladet i 2013 30.000 tegn med nyheter, mot 70.000 på begynnelsen av 90-tallet.

Svegfors hevdet da han nylig presenterte sin undersøkelse i et foredrag hos Fritt Ord i Oslo, at denne formen for innholdsbeskjæring har vært spesielt sterk i Sverige og Norge.

Fagpressen har han ikke undersøkt, men vi har en sterk mistanke om at utviklingen i vår bransje ikke er fullt så gal, selv om retningen antagelig er den samme.

FAGPRESSENYTT

LITE ENDRING I SKOLEN

Men til tross for at svært mye i verdenen *rundt* skolen har endret seg, har ikke skolen selv endret seg mye gjennom århundrene. Dette er noe av det man kan lese i «Education – A Very Short Introduction» av Gary Thomas.

Bøkene i denne serien av små, letteste introduksjonsbøker fra Oxford University Press er alltid gode og oppdaterte, men denne er likevel litt frustrerende. Ikke fordi den er dårlig, men fordi den viser hvor lite pedagogikken har utviklet seg siden Aristoteles' tid.

Til tross for en mengde teorier og forsøk, er vi nemlig ikke blitt så mye klokere, verken på hva som fungerer – eller hva skolen egentlig skal tjene til. I stedet velger vi stort sett å fortsette som før, i hvert fall i den offentlige skolen. Dette gjelder de fleste land.

BJØRN VASSNES I KLASSEKAMPEN

Vil lage møteplass der eldre kan tøy og sprengne sine egne grenser

MØTEPlass: Anne Lise Brandshaug, May Evy Bakken og Finn Loftesnes står bak ideen 'Seniorcamp'. Det skal vere ein møteplass der eldre får vere saman om både aktivitetar og opplevingar.

Foto: Birger Meland/NRK

Ein møteplass der seniorane kan tøy og sprengne sine egne grenser. Slik kan ein kort beskrive ideen som Sogndal folkehøgskule håpar skal bli årets kulturidé.

– Vi opplever at seniorar, dei på 50 pluss er friske og raske og dei lever i mange år. Dei har veldig lyst å bruke seg sjølve, tøy og sprengne grenser.

Det fortel rektor ved Sogndal folkehøgskule May Evy Bakken.

Skulen har no fått ideen om det dei kallar Seniorcamp ned på papiret og prøver lukka i konkurransen der Sparebankstiftinga i Sogn og Fjordane og NRK Sogn og Fjordane deler ut 100.000 kroner til den beste kulturidéen.

Og ideen deira fall i smak hos juryen som har plukka Seniorcamp ut som ein av ti finalistar.

Les mer på: http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_sogn_og_fjordane/1.11010768

KLIPT FRA NRK.NO

MARY ELLEN MARK OG SOSIALREALISME

Har en av verdens beste fotografer blitt avleggs i dagens tabloide mediebransje? Fotograf Mary Ellen Mark startet karrieren på sekstitallet. I over 50 år har hun vært tro mot dokumentarformatet, og har fotografert mentalsykehus, indiske bordeller, sirkus, Mor Therasas misjoner og nå sist amerikanske proms. Mary Ellen kjemper fortsatt for de svakes stemmer til tross for at dokumentarfotografiet sakte men sikkert skvises ut av mediebildet.

La oss snakke om magasin-fotografiet som i dag handler mest om...

–livsstil!

Ikke sant, og renommerte magasiner Time virker mer opptatt av business og bilder av det som er farlig, altså krig og horror. Har sosialrealismen mistet forfeste?

– Det vil alltid handle om krig. Jeg har aldri vært krigsfotograf selv, men jeg beundrer dem som gjør det. Det er et utrolig vanskelig felt. Foruten krigsbilder, så publiseres det egentlig stort sett illustrasjonsbilder, fordi det er billigere for magasinene. Dokumentarfoto tar lang tid, det er penger mediebransjen ikke er villig til å bruke. Annonssørene er heller ikke spesielt interesserte i det, sosialrealisme selger ikke.

NATT&DAG

FOR LITE FORSKNING PÅ VOKSNES LÆRING

Regjeringen lanserte nylig en stortingsmelding om forskning, med tittelen «Lange linjer – kunnskap gir muligheter». Der slås det fast at voksnes læring er et underforsket felt. Departementet vil derfor styrke innsatsen slik at en kan få dekket kunnskapsbehovene.

I innledningen til forskningsmeldingen slår Regjeringen fast at de har høye ambisjoner for norsk forskning og høyere utdanning. Men ambisjonene for fremtiden er å heve kvaliteten ytterligere og for å skape noen flere forsknings- og utdanningsmiljøer i internasjonal toppklasse. I tillegg ønsker man å legge bedre til rette for dristighet og fornyelse i forskningssystemet og i utvikling av næringsliv og offentlig sektor. Et tredje hovedmål er sterkere internasjonalisering i deler av systemet og god sammenheng mellom nasjonal og internasjonal virkemiddelbruk, og sist men ikke minst vil de legge til rette for enda bedre samspill om utvikling og bruk av kunnskap.

Les forskningsmeldingen på Kunnskapsdepartementets nettsider www.regjeringen.no

HILDE SØRAAS GRØNHØVD, VOFO

RUSSEN

På det radikale 70-tallet fanst det ein opposisjon mot det kommersielle i russefeiringa, og det fanst alternativ. Det fanst idear og vilje til å gjere det ein sjølvfant best. Det er det forbausande lite att av. Russefeiringa er blitt det kapitalistiske samfunnets initialfest, ei svær feiring av den høgste av alle verdier, verdien av forbruk – av rus, sex og kvarandre.

Dette kan ein kalle så mykje. Men vårens vakreste eventyr er det neppe.

JAN INGE SØRBØ I DAG OG TID

Snøhuler i Hemsedal leies ut - Sydvendt terrasse med gode solforhold

SNØHULER, SKREDFARE OG GOD PR

Vi skriver juni – og påskefjell, snøhuler og skredfare kjennes plutselig veldig lenge siden. Men det er all grunn til å trekke fram Hallingdal og Lofoten folkehøgskole, som i slutten av mars fikk mediernes varmende lys over skoleslaget ved hjelp av kreativitet, humor og relevans.

Leie pr måned 1,-
Primærrom 30 m²

Søk om lån
Pris på innboforsikring

Brede Finne
Telefon 992 52 296
Mobil 992 52 296
Send epost

Nibbi - Hule 3 (romantisk hule for 2)

3560 Hemsedal

Ved Hallingdal folkehøgskule er det å lage snøhuler en del av undervisningen på Bratt-linjen. Under en linjetur laget de tre huler som de jobbet mye med. Det var da det slo lærer Rune Abrahamsen at snøhulene kanskje kunne brukes av flere? Hvorfor ikke legge ut snøhulene som leieobjekter på Finn.no? Stipendiat Brede Finne og de ti elevene tente på forslaget og jobbet videre med annonsen, design av snøhulene og booking.

I den omfattende annonsen har de brukt humor og ironi, som «Snøhulekomplekset holder høy standard med design som gir deg frysninger» og latterutløsende beskrivelser av planløsning og byggemåte.

(Vil du se hele annonsen så skriv inn finnkode 40266928 på Finn Eiendom)

SNØBALLEN RULLER

Man kan trygt si at snøballen begynte å rulle. Først ble annonsen en snakki på sosiale medier, så ringte avisene. Aftenposten bolig hadde en egen

reportasje, nettavisene fulgte på, så NRK Buskerud og høydepunktet kom da Dagsrevyen hadde et lengre innslag 26. mars. Da hadde allerede et par hatt datingtreff i den «romantiske» hulen, mens det i reportasjen var tre familier som benyttet seg av snøhotellet.

Ikke bare fikk Hallingdal oppmerksomhet om skolen sin – de nådde også et mål om å sette fokus på blodprisene man må ut med for å leie en hytte i den populære fjellheimen rundt Hemsedal. Dessuten er påskefjellet ofte fylt med fest og bråk, så snøhulene var virkelig et reelt tilbud om fred og stillhet i fjellet.

«Snøhulekomplekset holder høy standard med design som gir deg frysninger»

FRA PROSPEKTET PÅ FINN.NO

KUNNSKAP OG FORMIDLING

Samtidig jobbet Lofoten folkehøgskole mer seriøst med påskefjellets trusler, og fikk god oppmerksomhet i lokalavisene rundt sin kompetanse om skredfare. På nettsidene sine skrev de en faglig svært god artikkel om riktig ferdsel i fjellet, og viste på den måten at folkehøgskolen er kunnskapsbasert. Lofoten folkehøgskole har også fått mye medieoppmerksomhet rundt sitt engasjement mot oljeboring i Lofoten. Også på dette området har de vist innsikt og kunnskap om et politisk brennbart tema.

Har din skole de gode historiene? Kompetanse dere ønsker å formidle? Aksjoner og engasjement? Kreative stunt? Da oppfordrer vi dere til å bruke dette i PR-arbeidet for skolene deres – og for skoleslaget.

TONE MINERVA GRENNES

EINAR LUNDE PÅ FOLKEHØGSKOLEKONTORET:

DØDSSKVADRONER, BLIKKSKUR OG EN LITEN MANN MED ET STORT HJERTE

Einar Lunde fortalte om sitt nære forhold til Sør-Afrika, om møter med Desmond Tutu og om hvordan utseendet hans skremte en bussjåfør med en broket fortid.

Regnbuelandet Sør-Afrika har opplevd apartheidregimets grusomheter, ANC's frihetskjempere og vitnesbyrd fra Sannhetskommisjonen om de mest brutale historier. Landet klarte å fremme forsoning foran hevn, og lage en ny grunnlov som har gitt alle statsborgere rett til å stemme og bestemme over egne liv. Dette er landet Einar Lunde, mangeårig NRK-medarbeider, har opplevd så utrolig mange sider av. Han kom til Folkehøgskolekontoret torsdag 4. april for å berette om noen av sine opplevelser for ansatte på kontoret og elevene ved Sør-Afrika-linjen på Holtekilen folkehøgskole.

SKREMMENDE GJENSYN

Einar Lunde kan fortelle et rikt mangfold av historier fra sine 70 år, og mange av historiene har funnet sted i Sør-Afrika, landet hvor de svarte tidligere ikke fikk eie jord eller si det de mente. Einar gav oss en levende og innholdsrik fortelling i løpet av de 90 minuttene vi delte med han. Vi fikk innsyn i møter man ellers ikke hadde fått kjennskap til.

En av historiene handlet om den hvite sjåføren som ble så sjokkert da han så Einar gå om bord i bussen hans, at han stanget hodet i vinduet så hele kjøretøyet gynget. Grunnen til bussjåførens sterke reaksjon var at Lunde var på listen til dødsskvadronene, og sjåføren kjente han igjen fra bilder. Bussjåføren hadde vært oberst og skulle likvidere Einar hvis dette ble bestemt

fra høyeste hold. Den gamle obersten ble minnet om sitt tidligere liv.

LITEN MANN MED STORT HJERTE

Vi fikk høre om gruvearbeiderne som ble kjørt bort på pensjonsdagen på lastepånet og hjem til blikkskuret sitt hvor det ventet utedass i pensjonsgave. Og ikke nok med det. På utedassen var det skrevet et nummer man måtte bruke når man dro til kontoret for å få utbetalt pensjonspengene, for navnene til de svarte var for vanskelig å holde styr på.

Vi fikk også bli litt kjent med biskopen som elsker den hvite mann, men som hater hans ideologi og menneskesyn, og som har så sterk tro på forsoning og tilgivelse at han ledet Sannhetskommisjonen som var med på å redde Sør-Afrikas fremtid. Denne lille mannen med det store hjertet, Desmond Tutu, var, som Nelson Mandela og mange andre, en meget sentral person i å skape det nye Sør-Afrika. Einar har vært så heldig å få treffe Tutu flere ganger, blant annet på Grand Café i Oslo.

Det var et svært spennende og innholdsrikt lunsjseminar de oppmøtte på folkehøgskolekontoret fikk ta del i, og som Einar avsluttet med å si, så har vi alle noe vi kan lære av Sør-Afrika om det å tilgi, søke forsoning og det å håpe for det beste for fremtiden.

BRITA PHUTHI

«Grunnen til bussjåførens sterke reaksjon var at Lunde var på listen til dødsskvadronene»

KS-MELLOMOPPGJØRET 2013: GENERELT TILLEGG PÅ 0,75 PROSENT, MINIMUM 3100 KRONER TIL ALLE

30. april ble det oppnådd enighet i lønnsoppgjøret for ansatte i kommunale- og fylkeskommunale folkehøgskoler. Alle får et generelt tillegg på 0,75 prosent til alle, minimum 3100 kroner. Minstelønnene justeres tilsvarende. Laveste grunnlønn for arbeidstakere i full stilling med minimum 20 års ansiennitet vil etter 1. mai være 350 700 kroner.

RAMMEN

Rammen i årets mellomoppgjør er beregnet til 3,5 prosent. Dette er 0,1 prosent-poeng høyere enn resultatet i privat sektor. I totalrammen i KS-området ligger et overheng fra 2012 på 2,7 prosent og en forventet lønnsglidning i 2013 på 0,2 prosent. Dette er årsaken til at lønnstillegget i år er på 0,75 %.

Lønnstillegget gjelder fra 1. mai 2013 og gis alle ansatte i stillinger som omfattes av HTA kapittel 4.

ENDRINGER I MINSTELØNSSATSENE

I tabellen ser du minstelønssatsene som gjelder fra 1. mai 2013 (HTA kapittel 4). Generelt tillegg er inkludert i minstelønnen.

Se Folkehøgskoleforbundets rundskriv 15/2013 KS mellomoppgjør 2013 på www.folkehøgskoleforbundet.no for hele mellomoppgjøret.

VIRKE-FORHANDLINGER 11. OG 12. JUNI

På www.folkehøgskoleforbundet.no kan du se resultatet av mellomoppgjøret for ansatte i de private folkehøgskolene (Virke-området), der 11. og 12. juni er satt av til forhandlingene.

Stillingsgrupper	Minstelønn – 1. mai 2013				
	0 år	4 år	8 år	10 år	
Stillinger uten særskilt krav om utdanning	265 200	270 300	285 300	331 400	
Fagarbeiderstillinger/ tilsvarende fagarbeiderstillinger	305 800	310 100	313 300	361 900	
Stillinger med krav om høyskoleutdanning	354 000	361 000	373 000	405 100	
Stillinger med krav om høyskoleutdanning med ytterligere spesialutdanning	372 600	379 100	385 300	433 300	
Stillinger med krav om mastergrad	403 100	413 100	450 400	476 300	
	0 år	4 år	8 år	10 år	16 år
Lærer	358 200	367 100	377 800	394 100	438 500
Adjunkt	399 000	408 900	420 900	427 700	466 700
Adjunkt (m/ tilleggsutd.)	417 100	427 500	440 000	454 800	497 600
Lektor	436 800	445 500	452 800	482 200	535 000
Lektor (m/ tilleggsutd.)	451 800	463 200	476 700	498 300	559 300

JEVNLEGE MØTER MELLOM REKTORENE I DISTRIKTENE?

Rektorutvalget oppfordrer distriktene til å gjennomføre jevnleige rektormøter for store og små spørsmål, informasjon, veiledning og støtte. Dette er et av punktene utvalget hadde oppe i sitt møte i Oslo 30. april.

Utvalget etterlyser videre et skriv som rektor kan ha som underlag i egen lønns- og arbeidsvilkårforhandlinger med eget styre. Samtidig vil Folkehøgskoleforbundet fremme krav i kommende hovedtariffoppgjør (2014) om mulighet for forhandlingsrett.

Rektorutvalget foreslår også å opprette et fond for grundig opplæring for nye rektorer. I tillegg hadde utvalget innspill til programmene for kommende rektorforum og rektormøte.

Rektorutvalget ledes av Odd A. Steinvåg (Møre) og består for øvrig av Mona Økland (Sunnhordland), Terje Leren (Hallingdal) og Lasse Sandberg (Voss) som avløser Åsmund Mjelva.

UTVALG FOR PRAKTISK PERSONALE OG PEDAGOGENE

Styret i Folkehøgskoleforbundet har vedtatt å opprette utvalg for praktisk personale og utvalg for lærere. Sammen med rektorutvalget vil de tre personalgruppene være representert med hvert sitt utvalg som interne interessegrupper i Folkehøgskoleforbundet. Samtidig endrer pedagogisk utvalg navn til skoleutviklingsutvalget.

Utgangene skal være idéskaper generelt og referansegruppe for styret i Folkehøgskoleforbundet, samt være fagpolitisk organ, og rådgivende organ i personalpolitiske saker. Utgangene vil også delta i planlegging og evt. gjennomføring av samlinger for de ulike personalgruppene.

LÆRINGSLYST

Læringslyst – **frihet til å lære, er tittelen på folkehøgskolekonferansen 2013** den 6. november i Lærernes hus i Oslo. Temaet er motivasjon for læring og folkehøgskolen.

Vi vet at ca en tredel av de ungdommene som kommer på folkehøgskole hvert år ikke har fullført videregående opplæring. Vi vet at mange av de resterende to tredelene trenger å orientere seg i eget liv og finne fornyet motivasjon for høyere utdanning. Vi vet også at mellom 40–80 % av elevene i løpet av året på folkehøgskole bestemmer seg eller endrer planer for videre utdanning. Vi tror vi vet at det store flertall går ut av folkehøgskolen med styrket selvtilitt og en styrket motivasjon for å fullføre videregående opplæring og studere.

Hva er det som gjør at folkehøgskolen lykkes? Hva gjør eller kan folkehøgskolene gjøre for disse ungdommene og for så vidt for alle ungdommer?

Folkehøgskolekonferansen 2013 har fått tittelen *Læringslyst* fordi den setter fokus på den annerledes læringsarenaen folkehøgskolene representerer, samtidig som folkehøgskolene stadig må nyorientere seg i forhold til de unges behov.

Det er for tidlig å vite om vi får besøk av kunnskapsministeren. Men vi vet at filosof og prorektor ved universitetet i Oslo og tidligere leder av dannelsesutvalget i høyere utdanning Inga Bostad innleder under tittelen *Kan vi lære uten testing?* Hovedinnlegget *På rett spor? Om læring i folkehøgskolen* vil pedagogikkprofessor ved universitetet i Tromsø Tom Tiller ta seg av.

Veiledningstjenesten i grunn- og videregående opplæring ved virksomhetsleder Elisabeth O. Kolbjørnsen ved Veiledningssenteret i Asker og Bærum vil bidra under overskriften *Ulike hjelpetjenester i videregående opplæring, ungdommenes behov og utfordringer slik vi ser det. Hvordan kan folkehøgskolen bidra?*

Og filosof og forsker Einar Øverenget avslutter konferansen med foredraget *Dannelse – en etisk nødvendighet*, alt dandert med korte fortellinger fra tidligere folkehøgskoleelever og kulturinnslag.

Fullstendig invitasjon og program sendes skolene og vil finnes på www.folkehøgskoleforbundet.no.

NYE ØKONOMISKE RUTINER

Styret i Folkehøgskoleforbundet har vedtatt nye økonomiske rutiner. Blant annet skal alle lokallag ha sin konto opprettet i navnet og på organisasjonsnummeret til Folkehøgskoleforbundet. Rutinene er sendt til de lokale tillitsvalgte og arbeidet med å opprette lokallagskontoene er i gang.

Med de nye rutinene vil det bl.a. bli ryddet opp i en uoversiktlig og ikke holdbar situasjon med mange private kontoer eller kontoer opprettet på skolens navn, samt i forhold til revisjonskrav. Med de nye rutinene oppfordres det til motivert aktivitet i lokallagene og innføres «tak» for hva et lokallag kan ha i ubenyttede midler («egenkapital»).

#DEMOCRACYWALL

Hvis alt går som planlagt vil skolene i løpet av august i år motta informasjon og materiell til prosjektet #democracywall. I all sin enkelhet går prosjektet ut på at alle folkehøgskoleelever som er ute og reiser i eller utenfor Norge i 2013–2015 får med seg et «visittkort» med en oppfordring til å stille ungdom de møter et enkelt spørsmål om hva demokrati er, samt informasjon om opplasting av bilde med svare til Instagram. Bildene merkes med hashtagen #democracywall.

Det opprettes en kampanjenettside www.democracywall.net hvor alle svarene med bilder vil dukke opp og kan sorters evt. på bakgrunn av verdenskart med verdensdeler.

Democracywall ble foreslått av Sund folkehøgskole og er ett av fire fyrtårnsprosjekter i folkehøgskolen i forbindelse med 200 års grunnlovsjubileet og 150 års jubileet til folkehøgskolen, begge i 2014. Skolene har mottatt informasjon om de fire prosjektene til etterarbeidsuka som var i mai. De øvrige prosjektene er DemokratiBudstikka, ny norsk grunnlov og Europa+. Skolene er utfordret til å peke ut 2014-kontakt og vil etter hvert motta mer informasjon om hvert av prosjektene over sommeren.

LOGO PÅ VEI

Folkehøgskoleforbundet har inngått kontrakt med kommunikasjonsbyrået Allegro om å utvikle ny logo og tilhørende visuelt design i og med vårt nye navn. Etter planen skal vårt nye utseende være på plass over sommeren.

Nettsted, brevark, rundskriv, konvolutter, velkomstpakke til nye i folkehøgskolen, vervebrosjyre, invitasjoner til kurs og samlinger og annet informasjonsmateriell vil fortløpende produseres i det nye utseendet.

OYVIND BRANDT

PROFESSOR TOM TILLER SKRIVER BOK OM FOLKEHØGSKOLEPEDAGOGIKK

Professor Tom Tiller ved Universitetet i Tromsø ble for en tid tilbake utfordret til å skrive en bok folkehøgskolepedagogikk – og han tok utfordringen på strak arm. Han er nå godt i gang med innhenting av råmateriale, i samarbeid med Odd Haddal (NKF) og undertegnede. Han ønsker å ta utgangspunkt i ansatte og elevers egne beretninger fra folkehøgskolen, for så å knytte dette sammen med pedagogisk teori. I den forbindelse ønsker han seg mest mulig «råmateriale», og vi har sendt ut invitasjon til alle folkehøgskolene om å delta i dette arbeidet.

Spørsmålene han stiller er følgende:

1. **Brev fra elever:** *Skriv et brev til en venn hvor du kan fortelle om gode opplevelser som fikk betydning for din egen læring mens du var elev på folkehøgskolen – og vil gjøre det også senere i livet.*
Er det kanskje en konkret hendelse, et møte, en episode som har betydning særlig mye for deg når det gjelder skolegang, studier, læring, motivasjon, selvtillit, selvfølelse etc.? Få høre...
2. **Brev fra lærere:** *Skriv et brev til en kollega og del gode erfaringer og læringsøyeblikk fra folkehøgskolen.*
3. **Brev fra skoleleder:** *Skriv et brev til en venn og forklar hva som kjennetegner en god folkehøgskolelærer.*
4. **Brev fra praktisk personale:** *Skriv et brev til en venn hvor du deler gode erfaringer og opplevelser med elever på folkehøgskolen.*

Det er først nå når elevene har lagt bak seg et år på folkehøgskolen de har mulighet til å reflektere rundt de opplevelser og den læringa som de har hatt. Samtidig kan dette danne et godt utgangspunkt for et spennende internt arbeid sammen med de ansatte på skolen.

Alle brev vil bli lest og vil danne bakgrunn for boka, men av praktiske grunner kan ikke alle brev bli presentert i boka.

Boka vil bli lansert i forbindelse med 2014-markeringen i november 2014.

SNART ER DET NYTT KURS FOR NYTILSATTE I FOLKEHØGSKOLEN

Den 5. til 8. august er det klart for årets kurs for nytilsatte i folkehøgskolen på Nansenskolen. Dette kurset har fått svært gode tilbakemeldinger de siste årene. Her vil deltakerne få spennende foredrag og praktiske øvinger innen historikk, dannelselse, organisasjon, læring, veiledning og metodikk – og ikke minst vi skal bli kjent med hverandre. Det vil bli et bredt spekter av foredragsholdere – både internt fra folkehøgskolens egne rekker, men også eksterne. Vi gleder oss til noen begivenhetsrike dager! Kursdeltakerne vil bli fulgt opp gjennom året, samt ha en ny samling på nyåret.

Dersom du ønsker å vite mer om kurset (program og annen informasjon) kan du gå inn på våre nettsider: <http://folkehogskolene.net/puf>

Ta gjerne kontakt med PUF-leder Sindre Vinje for mer informasjon: sindre@folkehogskole.no eller tlf. 906 09 979.

SINDRE VINJE, RÅDGIVER

10 TING MAN KAN JOBBE MED FØR ET NYTT SKOLEÅR

(... GJERNE RESTEN AV SKOLEÅRET OGSÅ)

Om ikke lenge er det klart for et nytt skoleår, med nye muligheter og nye utfordringer. Det er en god investering å bruke dagene dere har til for- og etterarbeid fornuftig. Nedenfor har jeg samlet 10 gode emner man kan drøfte i denne perioden.

1. **Morgensamling og Ord for dagen (OFD)** – hvordan fungerer morgensamlinger hos oss? Kan de bli bedre? Hvorfor har vi morgensamling? Fungerer de etter hensikten?
2. **Mat og fellesmåltider** – hvordan fungerer måltidene? Er det et godt fellesskap? Kommer alle til frokost og kvelds?
3. **Etiske utfordringer i hverdagen** – hvilke etiske utfordringer kan vi komme ovenfor i hverdagen? Hvordan kan vi best løse dem? Finnes det noe fasitsvar? Hva er ikke riktig? Drøft både erfaringer og tenkte tilfeller.
4. **Elevfravær** – sliter skolen med elevfravær? Kommer alle til morgensamling? Hvordan løser vi dette og hvorfor?

5. **Taus kunnskap** – alle organisasjoner besitter mye taus kunnskap. Ting man bare gjør eller vet, men som aldri er nedskrevet. Noe av det vi tilegner oss er eksplisitt kunnskap, og noe er implisitt eller taus. Eksplisitt kunnskap er vi bevisst på, og det er lett å vise kunnskapen til andre. Eksplisitt kunnskap er på en måte faktakunnskap som for eksempel at Paris er hovedstaden i Frankrike. Den tause kunnskapen er kunnskap det er vanskelig å sette ord på. Den kan være bevisst eller ubevisst; logisk eller ulogisk, men det er vanskelig å bruke språk for å forklare og dele den. Hva har vi av taus kunnskap på egen skole? Er det mulig å få dette mer frem? Er det riktig at all kunnskap, både eksplisitt og taus burde skriftliggjøres?

6. **Elevsamtaler** – hvordan foregår elevsamtaler hos oss? Hva legger vi i begrepet elevsamtaler? Kan de videreutvikles? Evt. hvordan?

7. **Personvernloven** – Personvernloven kan være utfordrende med moderne teknologi. Hvordan forvaltes taushetsplikten på egen skole? (NOU 20: 2011 <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2011/nou-2011-20/9/2.html?id=668834>)

8. **MetodeJam og metodikk** – brukes boka MetodeJam aktivt? Evt. hvorfor ikke? Hva med å lage en egen ressursbank for gode metoder? Hva er god folkehøgskolemetodikk?

9. **Hvordan jobber vi ut mot lokalmiljøet?** – har skolen noe samarbeid med lokalmiljøet? Er det noe vi kunne gjort for å samarbeide med andre institusjoner i nærheten? Er det noen av våre linjer som kunne bidratt? Kunne vi gjort noe på spesielle merkedager?

10. **På hvilken måte er internatet en del av læringsprogrammet på deres skole?** (jmf. § 2b Skolen skal ha internat som en integrert del av læringsprogrammet.). – er internatet bare en oppbevaringsplass eller en del av et helhetlig opplærings-tilbud? På hvilken måte er internatet inkludert som en del av læringsprogrammet hos oss?

Det er mange andre gode emner man også kan jobbe med – dette er bare et lite utvalg, og mulig noen som passer bedre til deres skole og deres interne utfordringer og muligheter. Dette er i hvert fall noen punkter som kan starte en prosess.

SINDRE VINJE, RÅDGIVER

KATALOG 2014

Vi har nå tatt bildene til neste års folkehøgskolekatalog. Tankene fra årets katalog med å vise fram skolen og skolesituasjoner i bildene videreføres, men denne gang har fotografen fulgt elevene rundt og tatt bilder i naturlige situasjoner. Det er elevene ved Rønningen folkehøgskole i Oslo som har vært modellene våre denne gang.

INFORMASJONSSEMINAR SEPTEMBER

Informasjonsseminaret skal i år være i Oslo, nærmere bestemt på Scandic hotel, Vulkan, som ligger ved siden av den nye Mathallen. Datoen er **16. – 18. september**, fra lunsj til lunsj.

Programmet til informasjonsseminaret er klart og vi håper skolene syns det er spennende. Temaer vi kommer til å ta opp er klagebehandling i folkehøgskolene, unge anno 2013, hvordan få hver enkelt side på nettstedet til å fungere, sosiale medier, skolens identitet, hvordan man kan bruke tidligere elever i rekrutteringsarbeid og sist, men ikke minst, vil den nye undersøkelsen om unges holdninger til folkehøgskolen bli lagt fram.

Temaene har blitt valgt etter innspill fra skolene. Påmelding kan skje til **marianne@folkehøgskole.no**

Søkere kjønnet	
Kjenn:	☐ Kvinne ☐ Mann
Personnummer	
Fødsels- og personnummer:	(11 siffer - er du ikke norsk statsborger, sett 0)
Statsborgerskap	
Land:	
Foresatte	
Navn (alle navn):	
Adresse:	
Postnummer:	
Poststed:	
Telefon privat:	
Telefon jobb:	
E-post:	
Jeg ønsker følgende linjefag (helårskurs)	
Linjefag 1. valg:	Velg fag
Linjefag 2. valg:	Velg fag
Linjefag 3. valg:	Velg fag
Linjefag 4. valg:	Velg fag
Løst	
Dobbelrom/enerom/bo hjemme:	
☐ Jeg ønsker dobbelrom	
☐ Jeg ønsker enerom	
☐ Jeg ønsker å bo hjemme	
Røyking	
Røyk/ikke røyk:	
☐ Røyker	
☐ Røyker ikke	
Tidligere skolegang	
Skriv inn navn på skole(r) og eksamens-/avalutningsår:	

SØKNADSSKJEMA

IF og IKF har, i forbindelse med arbeidet med forbedring av vårt nettsted, sett på søknadsskjemaet. Vi ser at mange skoler har valgt å ha lange og ganske kronglete søknadsskjemaer og minner om at lange søknadsskjemaer kan få flere til å hoppe fra i søknadsprosessen. Vi ser også at enkelte søknadsskjemaer ikke har vært oppdatert på en stund slik at man finner gamle betegnelser som AETAT og lignende. **Det kan derfor være en fordel å gå igjennom søknadsskjemaet med lupe.**

Når dere jobber med søknadsskjemaet bør dere huske på hva som er i hodet på søkeren: Hun legger inn opplysninger som skal hjelpe henne til få plass på skolen deres. Opplysninger som ikke har noe med opptaket å gjøre – slik som «hvilke andre skoler har du søkt på?» og «hvordan hørte du om skolen vår?» – kan med stor fordel stilles etter folk har fått plass på skolen.

ANSATTE

Vikaren for Marte Fougner Hjort, som er i barselpermisjon, har dessverre blitt langtidssyk. Vi har derfor ansatt Tone Minerva Grenness som vikar for vikaren. Tone arbeider med PR og er også journalist i bladet du holder i hånden nå.

DORTE BIRCH

FOLKEHØGSKOLENE I PARTIPROGRAMMENE

I mars i 2012 skrev vi i folkehøgskolebladene: *Samfunnskontakten for folkehøgskolene er viktig og samtidig en utfordring! Fra Øvre Vollgate jobbes det på flere plan. Blant annet har vi sendt et forlagt til tekst om folkehøgskolen som kan tas inn i partiprogrammene for kommende stortingsvalg. I gjeldende programmer har vi ikke funnet noe om folkehøgskolene og dette ønsker vi å gjøre noe med!*

Folkehøgskolerådets forslag til tekst var bl.a.

Folkehøgskolen er en viktig del av mangfoldet i norsk skole og representerer et verdifullt tilbud som gir mulighet til et år med egenutvikling av både personlig og faglig karakter.

Tilskuddet til folkehøgskolene skal justeres på bakgrunn av elevtalls- og kostnadsutviklingen, og må være forutsigbart for skolene.

I dag er situasjonen en helt annen! Partiene har avholdt sine landsmøter og programmene for kommende stortingsperiode er vedtatt. Folkehøgskolene er nevnt i 6 av 7 partiprogram! Nedenfor kan dere lese hva partiene, med unntak av Fremskrittspartiet, mener om og ønsker for folkehøgskolene.

ARBEIDERPARTIET

Folkehøgskoler er for mange et viktig tilskudd til utdanningen.

HØYRE

I pkt. 2. 2 Skole heter det bl.a.: Høyres løsninger:

- sikre et bredt folkehøgskoletilbud.

KRISTELIG FOLKEPARTI

Folkehøgskolen er en viktig del av mangfoldet i norsk skole og representerer et verdifullt tilbud som gir mulighet til et år med egenutvikling av personlig og faglig karakter. Folkehøgskolen gir innsikt i menneskelige relasjoner og fremmer samtidig kunnskap om og forståelse for demokrati, samfunn og menneskerettigheter. Tilskuddet til folkehøgskolene skal justeres på bakgrunn av elevtalls- og kostnadsutviklingen, og må være forutsigbart for skolene. Det må også gis anledning til å starte opp nye folkehøgskoler.

- KrF vil sikre offentlig støtte til opprettholdelse og videreutvikling av folkehøgskolene.

SEENTERPARTIET

Folkehøgskolene må gis mulighet til å beholde sin egenart med vekt på kulturformidling, personlig utvikling og faglig fordypning.

- Senterpartiet vil fortsatt sikre driftstilskudd til folkehøgskolene, videreføre stipendordninger og verdsette elevens innsats gjennom poeng ved opptak til andre skoler.

SOSIALISTISK VENSTREPARTI

Sikre folkehøgskolene gode rammevilkår og fortsette samarbeidet om et sommer-skoletilbud som en del av Ny Giv-satsingen for å redusere frafallet i videregående opplæring.

VENSTRE

Folkehøgskoler og studieforbund er viktige supplement til det øvrige skolevesenet.

De står i en demokratisk folkeopplysningstradisjon som bidrar til dannelse, personlig utvikling og nye perspektiver på viktige samfunnsområder...

Venstre vil

- Gjøre det mulig for folkehøgskoler å videreutvikle skoleslaget innenfor forutsigbare rammer.

De politiske partiene er alle svært positive til folkehøgskolen. På mange måter står skoleslaget sterkt i det politiske Norge. Vi lar Elisabet Aspaker fra Høyre representere politikerrøsten i denne saken. I en e-post til Folkehøgskolerådet nå i vår skriver hun:

«Høyre [har] i ulike stortingsinnstillinger denne perioden understreket hvilken positiv rolle folkehøgskolene spiller og at dette modningsåret for mange ungdommer er viktig for fremtidig yrkesvalg og for å motivere seg til videre utdanning. Det må derfor ikke herske noen tvil om at Høyre vil forsvare folkehøgskolenes plass i det norske utdanningssystemet også i fremtiden.»

På tebesøk hjå familien Thaythay. F.v. Nour al Houda, Nadia, Brita, Alladin og Marit.

FLEIRE TEBESØK

Antirasistisk Senter har ikkje fått midlar til å vidareføre prosjektet Tea Time, men håper at folk på eige initiativ vil fortsetje den gode tekulturen som har starta gjennom Tea Time-kampanjen. Kanskje folkehøgskulane kan vere med å drive kampanjen vidare?

Tea Time-kampanjen kom for fullt i gang etter å ha vunne «Reklame for alvor» konkurransen hausten 2010. Kampanjens mål er at norske muslimar inviterer ikkje-muslimar heim på te, rett og slett for å bli litt betre kjend. Det einaste alle som inviterer har felles er ein muslimsk bakgrunn, og eit ønskje om å vise eit breiare bilete av norske muslimar enn det som elles får plass i media. For sjølv om over 25 prosent av innbyggjarane i Oslo har innvandrarakgrunn, er det under fem prosent av dei etnisk norske som kjenner ein innvandrar.

Sidan kampanjen starta har over 3000 personar delteke, og fleire står framleis på venteliste for å få kome på tebesøk. Prosjektet som eigentleg var meint som ein kort kampanje, fekk fornya støtte etter 22. juli 2011. Dåverande inkluderingsminister Audun Lysbakken meinte kampanjen hadde vore viktig før terrorhandlingane, men at den etter 22. juli vart enda viktigare.

Tidligare i vår var også me så heldige å få delta på eit tebesøk, og i løpet av nokre ettermiddagstimar fekk me gode samtaler om alt frå ver til skulegang og leiemarknaden i Oslo. Å sitte ned i sofaen saman og oppleve at me har dei same utfordringane i kvardagen, sjølv om me har ulik kulturbakgrunn, gjer at fordommar og stereotypiar brytast ned. **Når me no i ettertid ser eit medieoppslag om muslimar,**

vil me tenkje på vårt hyggelege tebesøk hos familien på Stovner.

Det å møtast på tvers av kulturelle bakgrunnar og bryte ned fordommar, er verdier me ser på som viktige også i folkehøgskulen. Vel så viktig som å møte indianarar i Amazonas eller beduinar i Tunisia, er å få til mellommenneskelege kulturmøte her heime. Tea Time-kampanjen er derfor eit prosjekt me støtter fullt og heilt.

4. juni arrangerer Antirasistisk senter tebesøk på Litteraturhuset i Oslo som ein avslutning på prosjektet. Me håper at dette arrangementet heller kan verte starten på noko større, der folkehøgskulane også heng seg på, og ikkje eit siste tebesøk.

INTERNASJONALT SEMINAR 2013

Internasjonalt Utval for folkehøgskulen (IU) inviterer tilsette i folkehøgskulen som jobbar med globale tema til Internasjonalt seminar ved Sund folkehøgskule **19.–20. september 2013**. Seminaret vil fokusere på undervisningsopplegg som tar opp globale tema, metode og utvikling av ressursbank. Målet er å dele erfaringar, samt å få tips og idear til korleis ein kan lage gode undervisningsopplegg. Meir informasjon og program kjem i august. Påmelding til brita@folkehogskole.no.

Nettverkstreff: Nordisk nettverkstreff på Lyngør fyr: Representantar frå Ljungskile, Karlskoga, Ringerike, Risøy, Vestjyllands og Nordfyns folkehøgskole, samt representantar frå FOLAC, SWEDESD, Omställning Göteborg og Nordisk Folkehøgskoleråd.

NORDISK NETTVERKSTREFF FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING

I slutten av april møtte representantar frå svenske, norske og danske folkehøgskular, samt to svenske miljøorganisasjonar på Risøy folkehøgskule for å fokusere på korleis nordiske folkehøgskular kan vere «glokale omstillingssentre for bærekraftig utvikling». Dette er andre nettverkstreff av totalt tre treff i løpet av 2012/13. Hovuddelen av treffet fann stad på Lyngør fyr i eit naturskjønt område, kor villgeitene vandra rundt og bidrog til å ta vare på naturlandskapet. Eitt av måla med treffet var å kome fram til kva det vil seie å vere eit lokalt (lokalt og globalt) omstillings- eller endringssenter, og korleis ein best kan oppnå dette ved å spele på lag med andre samfunnsaktørar. Skulane som er med i prosjektet, som er støtta av Nordplus, har på ulike måtar kome godt i gang med sitt bærekraftige arbeid, anten som Grønt Flagg-skule, Miljøfyrtårn, eller med fokus på økologisk mat, fornybar energi og redusert forbruk. Neste, og siste møte i denne omgang blir på Ljungskile folkehøgskule i Sverige kor fokuset blant anna er på pedagogiske metodar for auka deltaking for bærekraftig utvikling.

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Rektor: Ola Bergum
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Rektor: Trygve Agdestein Vinje
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Åsmund Mjelva
www.elverum.fhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjeltestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Dagfinn Eggen
www.fana.fhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Rektor: Arne Hagen
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Rektor: Magnar Osland
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Wiggo Sten Larsen
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00
Rektor: Tor Kristen Grindaker
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Rektor: Terje Leren
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Sølvi Pettersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Kjell Arne Medhaug
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKULE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Brynjar Tollefsen
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: Odd Arve Steinvåg
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Heidrun Sørle Røhr
www.nansenskolen.no

NESTOR SENIORUTVIKLING

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor: Jon Edgard Karlsen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKEHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv,
Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Rektor: Hans-Åke Höber
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Einar Jakobsen
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Einar Hermansen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringeby
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Gry Husum
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Terje Heggernes
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Lene Dyrkorn
www.setesdal.fhs.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØGSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90
Rektor: Knut Søyland
www.skiringssal.fhs.no

SKJEJBERG FOLKEHØGSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 16 81 04
Rektor: Charlotte Sørensen
www.skjeberg.fhs.no

SKOGEN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Jan Kjetil Haugen
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Mai-Evy Bakken
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Rune Sødal
www.solbakken.fhs.no

SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

9440 Evenskjer
Tlf.: 77 08 99 30
Rektor: Marit E. Hetmann
www.soltun.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Tore Haltli
www.sund.fhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Jon Krognest
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Rektor: Live Hokstad
www.toten.fhs.no

TRONDARNES FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Tove Hallan
www.trondarnes.fhs.no

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Rektor: Leif Klæboe
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKULE

5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Lasse Sandberg
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØGSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

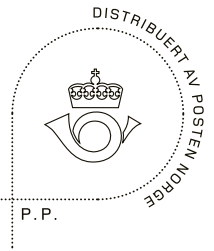
3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.:
32 08 26 01 Rektor: Berglind
Stefansdottir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

B

NORGE

B-BLAD

RETURADRESSE:
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

OLJEPLATTFORM

Det er industrien vi lever av, sa mannen,
han satt i den elektriske stol.

Vi anbefaler vår flytende restaurant i Nordsjøen.
Vi serverer grillstekt stør, ekte trekkfugl,
Kun ti kroner stykket, vi har millioner på lager.
Torsk og sild er for tiden utsolgt.

Blant våre kelnere er ekte fiskere og bønder.
Kort sagt et beroligende og folkelig miljø.
Ta barna med, her slipper de unna bilismen.
Vi har full drift døgnet rundt.

Lev livet spennende som under en ekte krig.
Vår smilende hovmester har alt under kontroll.
Vår årlige utblåsning er et karneval
For spesielt inviterte.

Alle mister masken når tiden er inne.
Vårt slagord er: Se Nordsjøen og dø.

HARALD SVERDRUP, FRA SAMLINGA
FUGLESKREMSSEL FRA 1980